

VAKOK VILAGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALANÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

L. Braille

XLIII. évfolyam
1982 * 4 szám

HENTSCHEL 1982

Az Európai Regionális Bizottság X. közgyűlése Párizsban

(Megjelent a „Marburger Beiträge” című folyóirat 1981. 5. számában)

A Vakok Jóléti Világtanácsában egyesített európai vakok szervezeteinek és intézményeinek képviselői 1981. augusztus 4—6. között találkoztak Párizsban a X. közgyűlésükön. Vendéglátó a francia Vakok Szövetsége volt, az ülést az UNESCO székházának termeiben rendezték meg. A programhoz tartozott az Európára vonatkozó 3 éves nemzetközi munka számbavétele, a következő évek tevékenységének tervezése és a nemzeti tagok munkájára elfogadott ajánlások kidolgozása.

Az üdvözlés után André Niccole (Franciaország), az Európai Regionális Bizottság elnöke négy személy részére különösen intenzív és sok éves munkájukért a Lous Braille-emlékérmet adományozta. A kitüntetettek a következők: dr. Vas Tibor professzor (Magyarország), Svend Jensen (Dánia), Pierre Schneider-Maunoury (Franciaország), végül Dr. dr. Helmut Pielasch (NDK), aki már 11 év óta az Európai Regionális Bizottság főtitkára.

A rehabilitáció, a technikai segédesszközök, a szociálpolitikai, a sport-és kulturális ügyek általános kérdéseire alakult albizottságok beszámolóit átfogó áttekintést nyújtottak az 1978 novemberében, Prágában megtartott közgyűlés óta eltelt három év munkájáról. Így kitértek sok részkérdésre is, mint a vakok mozgásfejlesztése, a többszörösen sérült sorstársak szakmai rehabilitációja és annak problémái, a nemzetközi rendezvények. A bizottságok a technikai segédesszközök vonatkozásában utaltak olyan fontos rendezvényre, mint amilyen az 1980-as hannoveri technikai konferencia volt, s beszámoltak a szabványügyi hivatalok együttműködéséről a különböző kutatási területeken.

A bizottság elnöke, Ferdinand Ze-

kel (NSZK) beszámolójában hangsúlyozta, hogy a hiányos együttműködés nemzetközi téren a kutatók és gyártók között, a hiányos információcsere hozzájárul *ugyanannak* a vakügyi segédesszköznek az előállításához több országban is; ez pedig bizonytalanságot eredményez a vak felhasználók körében. Arne Husveg (Norvégia) beszámolójában az ENSZ által kinyilvánított rokkantak nemzetközi évére tett előkészületekről megállapította: a legtöbb európai országban kiterjedt intézkedésekre került sor, hogy az ismeretterjesztő munkát életre keltse. Hasonlóan a Német Szövetségi Köztársasághoz, más európai országokban is a nemzeti bizottságok latba vetették befolyásukat, hogy a vakokért dolgozó különböző szervezetek és intézetek tevékenységét összehangolják.

A következő évekre vonatkozó munka tervezésénél arról vitatkoztak, hogyan lehetne egyesíteni a Vakok Jóléti Világtanácsának és a vakok nemzetközi szövetségei európai bizottságainak a tevékenységét. Megbízták a végrehajtó bizottságot: létesítsen közös munkabizottságot azzal az utasítással, hogy e két szervezet közös gyűlését 1984-re előkészítse, s az — lehetőség szerint — e két szervezet egyesítését eredményezné. Ennek a munkacsoportnak kell többek között azt is tisztáznia, hogy az az európai szervezet milyen viszonyban lenne az eddigi nemzetközi szervezetekkel.

Ajánlással fordultak a nemzeti szervezetekhez is: saját tervezéseiknél figyeljenek arra, hogy az 1984-es esztendő speciálisan a vakok képzésének kell szentelni, ugyanis abban az évben ünnepli a „Valentin Haüy Intézet” fennállásának 200. évfordulóját.

Jelentős az a határozat, amely a szociálpolitika témájában született, s tekintettel fontosságára, a cikk végén teljes egészében ismertetem. E szociálpolitikai határozatot az teszi jelentőssé, hogy az 1981-es évvel, a rokkantak évével — az általános politikai helyzetet tekintve — sajnos, nem az az idő kezdődött el, amelyben a súlyos rokkantak beilleszkedése a munkába és a társadalomba könnyebb lesz.

A végrehajtó bizottság újjáválasztása néhány változást is eredményezett: az elnök André Niccole (Franciaország), a főtitkár Dr. dr. Helmut Pielasch (NDK) és a pénztáros Arne Husveg (Norvégia), továbbra is megmaradtak eddigi hivatalukban. Az alelnökök újak lettek, akik a következők: Rodolfo Cattani (Olaszország), Janaki Gradjev (Bulgária) és Duncan Watson (Anglia).

A közgyűlésen tartott előadások közül kiemelkedett a francia szövetség elnökének előadása, amely a vakság okainak és megelőzése lehetőségeinek kérdésével foglalkozott, nagyon részletes beszámolót adott — az a laikusok számára néha kissé nehezen érthető — a látáskárosodás formáiról és okairól, ahogyan az ma kiváltképpen az iparilag fejlett országokban jelentkezik.

A programhoz tartozott a Louis Braille Múzeum megtekintésén és a Párizs város képviselője által rendezett fogadáson kívül egy bankett is, amelyre a szociális miniszter-asszony mindenkit meghívott. Ott rövid előadást tartott, amelyről a résztvevőknek az volt a benyomása, hogy ez a rendezvény a miniszter-asszony részéről nemcsak kötelességének kényszerű gyakorlását jelentette.

(Folytatás a 2. oldalon)

ELNÖKSÉGI ÜLÉS

Szövetségünk központi elnöksége 1982. február 25-én ülést tartott. Jelen voltak: dr. Bódi István főtktár, Csengeri József alelnök, Gerdelics Ferenc, Kiss Sándor, Kuminka Györgyné, dr. Jáksó László, Nagy Ernő, Pinviczki György, Szemerédi István, dr. Széll Lajos elnökségi tagok, valamint Váradi Péterné főelőadó.

Csengeri József alelnök előjáróban bejelentette, hogy a nemrég elhunyt Zichó József tanár helyére Kiss Sándor nyugalmazott alezredest kooptálták. (Kiss elvtárs eddig a központi elnökség póttagja volt.)

A testület tagjai tudomásul vették az alelnök bejelentését, aki a továbbiakban ismertette a napirendi pontokat. Elsőként Pinviczki György, a budapesti és Pest megyei szervezet titkára számolt be a szervezet munkájáról. A referátumból az alábbiakat emeljük ki.

Szövetségünk legnagyobb megyei szervezetében nagyon sokrétű tevékenység folyik. A jó tagszervezés eredménye, hogy a taglétszám több, mint 5000. A személyi járadék bevezetése óta a tagfelvétel sokkal egyszerűbb, mert a tanácsok által

megküldött határozatok alapján történik. A megyei szervezetben a titkár iránymutatásával öten látják el a hivatali munkát. Ügyfélforgalmuk élénk, levelezésük kiterjedt. A tagtársak a legkülönbözőbb ügyes-bajos dolgokkal keresik fel a szervezetet, és elvárják, hogy ügyükben megnyugtató intézkedés történjen. Az egyesületi élet terén a társadalmi munkások összefogása, utánpótlása a legfontosabb feladat. Biztosítani kell a Homérosz Kórus, a zenekar, a Pasztorek Színjátszókör és a Wesselényi Sportkör zavartalan működését. A székház ad helyet a különböző együttesek próbáinak és a rendezvényeknek. A kulturális tevékenység jónak mondható, a Homérosz Énekkar több mint 20 szereplésre vállalkozott a múlt évben. Kedvező visszhangot váltott ki a zeneakadémiai fellépésük is. A zenekar ugyancsak több szereplést vállalt, az ő munkájuk is nagy sikert hozott.

A sportkör szakosztályai szép eredményeket értek el, de talán a legsikeresebb eredményt a legfiatalabb társulás, a rollball szakosztály mondhatja magáénak, hiszen a játékosok Európa-bajnokságot nyertek. Pinviczki György titkár a Pest megyei körzetek munkáját is elemzte, és megállapította, hogy az érdi, a váci és a ceglédi alkörzetekben jó munka folyik, ezzel szemben a főváros területén létrehozott körzetek nem működnek megfelelően, nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. A titkár a beszámolóval együtt írásban felterjesztette a megyei szervezet elnökségének a javaslatát is, amelyben a budapesti körzetek megszüntetését kéri. A beszámolót és a felterjesztést a központi elnökség megvitatta, és úgy határozott, hogy a budapesti körzet megszüntetésének ügyét a felelős szervekkel előzetesen konzultálva a budapesti taggyűlés elé viszi.

A második napirendi pontban Kis Jánosné megbízott főkönyvelő tájékoztatta az elnökséget a múlt évben végzett gazdasági tevékenységéről és az 1982-es költségvetési tervezetről. Beszámolója elején megállapította, hogy a szövetség gazdasági munkája mindenben azt szolgálta, hogy a szakmai tevékenységet a legmesszebbmenőkig lámogassa. Gazdasági feladatainkat teljesítettük annak ellenére, hogy a korábbi főkönyvelőnk hosszú ideig betegállományban volt. Az üdültetésre, a vasúti utaztatásra, a segédeszköz-akció lebonyolítására rendelkezésre bocsátott összegeket jól használtuk fel. Szövetségünk budapesti székházában felújítási munkálatok folynak és a boglárlellel üdülönket is fel kell újítani, az épület sok tekintetben korszerűsítésre szorul. Az előadó ismertette a költségvetési tervezetet is, melynek alapján a munkájukat 1982-ben szeretnék elvégeztetni.

Költségvetésünk a múlt évihez viszonyítva nem növekszik, de felet-

HATÁROZAT A SZOCIÁLPOLITIKA PROBLÉMÁIRÓL

A közgyűlés aggodalommal állapította meg, hogy számos ország kormányának takarékosági programot vezet be, amely a vak emberek élet-színvonalát jelentősen korlátozza. Fennáll annak a veszélye, hogy az évtizedek során felépített szociálpolitika eredményei elvesznek.

Ezért ajánlotta a közgyűlés:

1. A vakok szervezetei, mint érdekvédelmi szervezetek, kísérjék figyelemmel a takarékosági program kihatását az életkörülményekre, s vegyék fel a kapcsolatot a központi és helyi hatóságokkal, valamint a képviselőkkel!
2. A vakok szervezetei a vakok érdekében nyomatékosan utaljanak arra a nyilvánosság előtt, hogy a takarékosági intézkedések a

sorstársak integrációját veszélyeztetik!

A rokkantak nemzetközi évének céljai — a teljes részvétel és hasonlóság — méltányos szociális segélyek nélkül nem érhetők el.

3. A vakok szervezetei tagjaik érdekében lépjenek érintkezésbe más rokkant szervezetekkel is, hogy összehangolt fellépés által jogos követeléseiknek nagyobb nyomatékot adjanak!
4. A közgyűlés megbízta az elnökséget, hogy a nemzetközi szervezetek érdekvédelmi törekvéseit megfelelő formában juttassák kifejezésre! Azokat a nemha majd tőlük ezt kívánják! Megbízta az elnökséget továbbra is, hogy figyelje a helyzet alakulását, s akcióját a Vakok Jóléti Világtanácsa végrehajtó bizottságával koordinálja.

Fordította: Nyúl Győző

ASZÓDI LÁSZLÓ ANTAL:

II. rész

Úgy szeretnék élni, mint a többiek...

... mondja a 19 éves Sz. István, amikor egyik látogatásom alkalmával összefutottunk a Pest megyei Tanács V. B. Kisegítő Iskolájában és Nevelőotthonában, Gyömrőn. Tulajdonképpen az igazgató, Végh Sándor ajánlotta őt, a volt kisegítő iskolai tanulót és a nevelőotthon lakóját. Rendszeresen visszajár már évek óta az intézetbe, s szívesen segít a sport- és egyéb gyermekrendezvényeken a rend megóvásában, vagy akár előzőleg a szervezésben. A tanárok, a nevelők kedvelik Istvánt, felnőttként, mint velük egyenrangúval bánnak vele, komoly feladatokkal bízzák meg. S mert István Budapesten lakik munkásszálláson, állatszeretetét csak a volt otthonában tudja gyakorolni. A 25 holdas kastélypark egy félreeső zúgában rendezte be a nyúlólat ketrecekkel, s féltőn gondozza, neveli állatait. Aztán, hogy közeledik a tél, s egyre nehezebben tudja beszerezni a tapsifülesek élelmét, körülményesebb Pestről a kijárás is, levágja nyulainak egy részét, a többit eladja. A

nyúláprikásból persze nem egyedül eszik, jut belőle a gyerekeknek is, a pedagógusoknak is. Egyszóval, ott-hoz érzi magát István Gyömrőn. De hadd beszéljen ő maga életéről...

„Budapesten születtem. Először Újszilvánon laktunk 2—3 évig, majd ott helyben kiadtak egy intézetbe. Onnan jártunk le a faluba iskolába, amikor vége volt a tanítási napnak, az intézetbe mentünk vissza. Egy évig voltam ott. Az iskolában megbuktam, ide kerültem Gyömrőre a kisegítő és foglalkoztató iskolába. Kijártam nyolc osztályt. Közben volt egy nevelő néni, aki mindig kivitt a családjához és akkor átmentem segíteni a szomszédba. Azok a szomszédok megszerettek, majd hétvégeken kivittek magukhoz. Amikor nagykorú lettem, édesanyámék megkerestek. Én akkor fogtam magam és elszaladtam! ... Nem láttam még őket soha! ... Elszaladtam! ...”

(Itt elakadt István szava, egy darabig magába roskadva hallgatott, majd nehezen lélegezve folytatta élettörténetét.)

tes szervünk, az Egészségügyi Minisztérium legszükségesebb feladataink teljesítéséhez továbbra is a legmesszebbmenő támogatást nyújtja. Kis Jánosné megbízott főkönyvelőnő tájékoztatóját a központi elnökség megvitatta és elfogadta, a pontos tájékoztatót dicséretben részesítette. Ezután következtek a bejelentések.

Ezek közül csak egy néhányat emelek ki. Dr. Bódi István főtítkárr elmondta, hogy ez év novemberében az NSZK-ban vakügyi konferenciát rendeznek a rehabilitációjával kapcsolatban. Javasolta, hogy szövetségünket Pálffy Lászlóné, a stúdió vezetője képviselje, aki jól beszéli a nyelvet. Az elnökség a javaslatot elfogadta. Bejelentette a főtítkárr, hogy a vak eszperantisták kongresszusa Zágrábban ülésezett, melyen hazánk képviselője is részt

vett; javasolják, hogy a következő eszperantó kongresszust Magyarországon szervezzék meg. Bejelentette továbbá, hogy az Értelmi Fogyatékosok Szülői Szekciójának elnöke együttműködési szerződésre tett javaslatot. A levelet az elnökségnek felolvasták. Szemerédi István javaslatára a központi elnökség elfogadta azt az indítványt: hívjuk meg az elnököt, hogy a részletekről érdemben tárgyaljanak.

A főtítkárr bejelentette végül, hogy a walesi vakok iskolájának vezetője felkereste és elmondta, hogy diákjaik levelező partnereket keresnek. A főtítkárr vállalta, hogy a Vakok Általános Iskolájával és Nevelőotthonával felveszi a kapcsolatot és levelező partnereket keres.

Csengeri József alelnök zárszavával véget ért a tanácskozás.

Szemerédi István

„Aztán eljött a nyár és három hónapra lementem hozzájuk.”

— Édesapád él? — kérdeztem tőle.

„Nem, csak nevelőapám, nevelőanyám és édesanyám van!” — haddarta el gyorsan Pista, sebesen beszélt, hogy ne tudjak kérdezni.

„Gyömrőn kijártam a kisegítő iskola nyolc osztályát. Pesten, a Szlávik utcai kollégiumban a normál általános iskola 7—8. osztályát, és három év alatt kitanultam a géplakatos szakmát. Hármassal végeztem. Azóta kijárok a KISTEX-hez (Pamutnyomóipari Vállalat), ez az első munkahelyem.”

És megint mély lélegzetet vesz, úgy mondja:

„Már harmadik voltam az iparban, amikor anyukámék megkerestek. Akkor nem tudtam, hogy megtalálták a takarékbetétkönyvem. Csak később mondta a nevelőtanárom, hogy semmi pénzem nincs, mert éppen mentem volna vásárolni. Elvitték a 18 ezer forintomat. Hát aztán jártunk tárgyalásra, bíróságra, de anyukámék azt mondták, nem tudják visszaadni, mert elköltötték bojlerre, bútorra, ilyesmire. És hát most mit csináljak? Törtem a fejemet. Végül is szóltam Sanyi bácsinak (Végh Sándornak), azóta ő rakja fenntartásos takarékbba a pénzemem.”

— Honnan vették a pénzt?

„Jártam s járok focizni az Építő VSE-be, s amikor lejátszottam egy meccset, kaptam 300—400 forintot. Főleg így gyűjtöttem össze a 18 ezer forintot és ehhez hozzá jött a havi 224 forint ösztöndíjam.”

— Munkahelyeden hogy vagy?

„Megvagyok. Nincs probléma. Beletartozom a brigádba. Van a vállalatnak a Balaton partján egy üdülője, oda szoktunk hétvégeken jó időben lemenni.”

— Gyömrőre mi hoz vissza anyyi év után?

„Szeretek itt élni. S úgy akarok élni, mint a felnőttek. Szeretem őket, és ők is engem, itt az otthonban...”

Hogy miért e nagy figyelem az értelmi fogyatékos fiatalok ügyében?

Országos adat: az 1981-es évben a tanköteles gyermekek mintegy 3 százaléka értelmi fogyatékos, és számuk évente öt-hatezerrel nő. Elképzelhető, micsoda veszteség, micsoda teher az államnak, hogy évente sok ezer fiatalra nem lehet számítani az országot építő munkában. Nemcsak humánumból, hanem gazdasági szempontból is érdemes és kell is foglalkozni az ügyvel. Hiszen felbecsülhetetlen jelentősége lenne az értelmi fogyatékos fiatalok vagy azok egy részének munkába állítása, ami ugyanakkor biztosítaná számukra az önfenntartás, a társadalomba való beilleszkedés lehetőségét. Mindez azonban már egy új, jól szervezett tevékenységi formát feltételez, ami nem más, mint az utógondozás. A kisegítő iskolákból és nevelőotthonokból kikerülő fiatalok utógondozására jól bevált példák vannak, bár ezek nem eléggé elterjedtek, az érdekelteknek csak kis részére vonatkoznak.

A Pamutnyomóipari Vállalat kispesti központi gyártelepén kerestem a ma létező utógondozási forma, s egyben az egyik útmutató lehetőség gyakorlati igazolását. A személyzeti osztályvezető, Csík Árpádné nagyon érdekes információt adott, ám amikor úgy fogalmaztam, hogy az értelmi fogyatékos fiatalok foglalkoztatásáról szeretnék minél többet megtudni, élesen tiltakozott az „értelmi fogyatékos” megfogalmazás ellen. Részben azért, mert a náluk dolgozó kisegítőt végzett fiatalok többségükben szociális sérültek, meg aztán mélyen sérti őket a titulus. Kisegítői bizonyítványukat gyakran nyilvánosan eltépik, elégetik, és a látogatóknak, a sajtó munkatársainak, mint normál iskolát végzett szakmunkások mutatkoznak be, pedig akkor még csak tanfolyami képzésben részesültek. — S éppen ezért — mondta a személyzeti osztályvezető —, nem kisegítőseknek, hanem továbbképzősöknek nevezzük őket. Ugyanis, amikor a vállalathoz kerülnek ezek a lányok, nemcsak szállást és munkalehetőséget kapnak, hanem elvégezhetik a normál általános iskola 7—8. osztályát, s

ezzel rehabilitáljuk őket, segítjük beilleszkedésüket a társadalomba. Sőt, vannak, akik eredményes szakmunkásvizsgát tettek, s egy fiatal pedig gimnáziumba jelentkezett, természetesen támogatjuk továbbtanulási szándékát.

Beszélgetésünk alatt nem csupán az eredményekről, a gondokról is szó volt. A KISTEX-nél foglalkoztatott „továbbképzős” fiatalok kisebb-nagyobb problémáiból a jelenleg legnagyobbknak látszót emelte ki Csík Árpádné, a vállalat személyzeti osztályvezetője. Ez a megoldatlan probléma pedig ott kezdődik, hogy amikor a fiatalok kikerülnek a foglalkoztató-nevelőotthonokból, állandóra bejelentett lakcímük megszűnik, viszont a KISTEX munkásszállására nem jelentkezhetnek be állandóra. Ezáltal semmilyen OTP-ügyletben nem vehetnek részt, tehát hitelvéltre nem vásárolhatnak tartós fogyasztási cikkeket, nem vásárolhatnak lakást stb. Tehát, az egyik leglényegesebb elem hiányzik a társadalmi egyenrangúságérzet felélesztéséhez, a jó beilleszkedéshez. A továbbképzős fiatalok pamutfonással és orsózással, tehát szövő-előkészítő munkával keresik kenyerüket, ami a textiliparban viszonylag kevésbé ártalmas tevékenység. Kisebbség a zaj, a porártalom, a fizikai megterhelés, mint más területeken. Ma, mintegy hatvan továbbképzős fiatal lány dolgozik a vállalat kispesti telepén, az ország különböző részeiből

valók, elsősorban a gyermek és ifjúságvédő intézetekből kerültek e munkahelyre. Mégis a vállalatnak az eltávozott fiatalok közül csupán egyetlen egy fővel van kapcsolata.

S ennél az utolsó mondatnál visszakanyarodtunk oda, ahonnan elindultunk, Gyömrőről, vagyis, hogy mi lesz a sorsa a semmilyen felügyelet alá nem tartozó értelmi fogyatékos fiatalnak? Milyen további lehetőségek adódnak az utógondozásra, ahol erre feltétlenül szükség lenne?

A kérdésre a válaszáért ugyancsak Gyömrőre kell visszakanyarodni, mert az ottani kisegítő iskola és nevelőotthon négy fiatal pedagógusa vállalta, hogy a lehetőség, s a jog keretein belül megszervezik az intézményből kikerülő kisegítő fiatalok életkörülményeinek figyelemmel kísérését. Ám úttörő kezdeményezésüknek ma még sok buktatója van. Mert a siker alapvető feltétele, hogy a munkahelyek visszajelezzenek, ha a nevelőotthonból, a kisegítő iskolából hozzájuk került dolgozó kilép. Ez a módszer azonban csak nagykorúságukig lehetséges, pedig a volt kisegítőseknek gyakran lenne szükségük segítségre a felnőtt kor elérése után is.

A tét óriási, hiszen 1983. júniusától évente negyven gyerek végez a kisegítő iskolában, ami az eddigiek kétszeresét jelenti majd. S a számok, mint a tapasztalatok mutatják, egyre nőnek.

MEGHÍVÓ

Május 8-án, szombaton délután fél négy órakor szövetségünk budapesti székházában reprezentatív hangversenyt tartunk anyák napja tiszteletére.

Fellépnek a Vakok Általános Iskolájának és Nevelőotthonának hangszeres tanuló növendékei (betanító: Varró Attila tanár), az iskola versmondó tanulói (betanító: Fehér Anna tanárnő), az Általános Iskola kórusa Késmárki György tanár vezetésével, valamint a Homérosz Kórus Peskó György karnagy vezényletével.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Kiss Mihály

DR. FALVAI FERENC

Az államigazgatási eljárás szabályairól lapunk 1981. 11–12. számaiban írtunk. E sorozatot a következő számban folytatjuk. Most egy más aktuális témával foglalkozunk.

A fizetési szabadság új szabályai

Ez év január 1-től a szombati szabadnapok általánossá válásával egyidejűleg újonnan szabályozták a fizetési szabadság kérdését. Az 1981. 32. sz. tvr., továbbá a 74/1981. MT sz. rendelet tartalmazza ezeket a szabályokat. Általános szabály az új rendelkezések szerint, hogy a dolgozót 15 nap fizetési alapszabadság illeti meg. Ezen túlmenően, a munkaviszonyban töltött évek számától függően három évenként egy-egy további nap pótszabadság jár. E pótszabadság maximális értéke 9 nap, tehát így a dolgozó maximálisan 24 nap szabadságot kaphat. Ezen túlmenően azonban több különleges jogcím alapján további szabadságban is részesülhet a munkavállaló. Ezek leglényegesebb szabályai az alábbiak.

A dolgozó nő, és a gyermekét egyedül nevelő apát évenként (a 14 évesnél fiatalabb gyermek esetében) egy gyermek után kettő, két gyermek után öt nap pótszabadság illeti meg. A fiataloknál dolgozó (16-tól 18 évig) 5 nap pótszabadságban részesül.

A vakok pótszabadsága 5 nap. A pótszabadságnak egy új fajtája az öregségi nyugdíjkorhatárt elért, és tovább dolgozó személyeket megillető pótszabadság. Továbbdolgozás esetén a nyugdíj jogosultságot meghaladó első naptári évben három nap, a másodikban és minden to-

vábbi ezt követő évben öt munkanap pótszabadság jár az ilyen munkavállalónak. Megmaradt természetesen a földalatti munkát végzők pótszabadsága is. A fentiekben felsorolt esetekben több jogcímen járó szabadság is megilleti a jogosultat, tehát ez esetben az évi szabadság mértéke a 24 napot lényegesen meg is haladhatja. Sajátságos a vezető állású dolgozókat megillető pótszabadság számításának, illetve jogosultságának szabályozása. A magasabb vezető állású dolgozók ugyanis általános szabályként öt, illetőleg három nap pótszabadságot kapnak. Amennyiben azonban a munkaviszonyban töltött évek száma és a vezetői beosztás alapján járó pótszabadság a 9 napot eléri, úgy ezen túlmenően már nincs lehetőség a két jogcímen való egybeszámításra.

Új vonás, hogy megszűnt a jutalomszabadság intézménye.

A szabadsággal kapcsolatos további részletkérdéseket szabályozza az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal (a továbbiakban ÁBMH) 5/1981. és 6/1981. számú rendelkezése. Az előbb idézett rendelkezés leszögezi, hogy a szabadságot kettőnél több részletben csak a dolgozó kifejezett kérésére lehet kiadni, de biztosítani kell ilyen esetben, hogy a dolgozó egybefüggően tíz munkanap szabadságban részesüljön. Ez a szabály nyilvánvalóan a dolgozó megfelelő pi-

henését kívánja biztosítani. Az utóbb idézett rendelkezés a tovább tanuló dolgozók kedvezményeiről szól. Az általános iskola, a középiskolák, valamint a felsőfokú oktatási intézmények, esti és levelező tagozatainak tanulók részére állapít meg tanulmányi munkaidő-kedvezményeket, fizetett szabadidőt, valamint tanulmányi szabadságot. Az általános iskolát végző dolgozóknak tanévenként öt munkanap, a gimnáziumot, a szakközépiskolát, vagy egyéb középiskolát végzőknek pedig tíz munkanap tanulmányi szabadság jár. Ennél magasabb mértékű szabadságot ad a jogszabály a felsőfokú oktatási intézmények esti, illetve levelező hallgatói részére. Ezek részletes ismertetése meghaladná jelen cikkünk terjedelmét. A felsőfokú oktatási intézmények (főiskolák, egyetemek) hallgatói részére megállapított tanulmányi szabadság tekintetében döntő fontosságú szabályként ki kell emelni, hogy a jogszabályban biztosított fizetési szabadság, illetve fizetett szabadidő csak azokban az esetekben illeti meg a dolgozót, ha e tanulmányai által a munkakörére jogszabály, vagy kollektív szerződés által előírt szakképzettséget szerzi meg, vagy pedig, ha munkáltatójával a felsőfokú képzés tekintetében tanulmányi szerződést kötött. Egyéb esetekben a felsőfokú képzésben részesülő dolgozó jogosult a szabadság, illetve munkaidő-kedvezmény jogszabály által meghatározott mértékére, de ennek tartamára díjazásban nem részesül.

A munkaerő takarékos és hatékony kihasználását kívánja az a korlátozó rendelkezés is szolgálni, amely kimondja, hogy tanulmányok folytatására, vizsga céljára a fent ismertetett jogszabályokban biztosított mértéken felüli időtartamú rendkívüli szabadságot csak egészen kivételes esetben lehet adni.

KISS JÁNOS

Szemünk és betegségei

NÉHÁNY GONDOLAT A MŰSZEMLENCSEÉRŐL

Lapunk olvasói bizonyára már találkoztak a rádió és televízió műsoraiban a szembe ültethető műlencséről szóló tudósításokkal. Úgy érzem, tekintettel lapunk olvasótáborára, érdemes foglalkozni egy néhány gondolat erejéig ezzel a kérdéssel.

Mint az ismeretes, szemünk két működési egységből áll.

1. A fénytörést biztosító közegek.
2. A fényt felvevő látóideghártya és a fényt ingerületek formájában továbbító látóideg.

A fénytörési közegek közül, mint ahogy már erről egy régebbi cikkben olvashattak, legfontosabb szerephez jut a szemlencse. Ez a bonyolult fehérje szerkezetű, lencse alakú képződmény tökéletesen átlátszó, ám a szem egyik leggyakoribb betegsége során, a szürkehályog kialakulása alatt fokozatosan átlátszatlanává válik, elszürkül, aminek következtében a betegek látása nagymértékben romlik. Hazánkban egyébként a vaksági okok között a szürkehályog még ma is a leggyakoribb. Különösen gondot jelent ez, ha azt is tudjuk, hogy a szürkehályog-betegség leggyakrabban idős korban jelentkezik. Az idős ember már koránál fogva is, sok esetben pszichésen, és gondolkodását tekintve beszűkült személyiség. Az ilyenkor kialakult szürkehályog — a látás elvesztése miatt — ezt a helyzetet csak súlyosbítja. Ezért lenne nagyfontosságú az idős embereknél is a szürkehályog-műtét elvégzése. A szürkehályog-műtét lényege, mint ahogy már erről is írtam, nem más, mint az elszürkült szemlencse eltávolítása. A műtét után a hiányzó szemlencsét már sok évtizede nagyon egyszerű módon szemüveggel lehet pótolni, természetesen a szemoperáció utáni fénytörési viszonyai-

nak megfelelő dioptria számú üveggel.

Az elmúlt évtizedek során a nyugati országok egyes szemklinikáin, kísérletképpen, bizonyos szembetegségek esetén megpróbálták a hiányzó szemlencsét a szemgolyóba ültethető műanyagból készült lencsével pótolni. Ez a módszer elméletben sikerrel kecsegtetett, hiszen általa sok esetben kiküszöbölhető lett volna a szemüveg viselése. Ez bizonyos foglalkozásokban különös előnyt jelenthetett volna. A kísérletekben különleges szerkezetű és kevésbé testidegen műanyagokat használtak. A műtét technikai kivitele különösebb gondot nem jelentett, hiszen a szemsebészet sokkal bonyolultabb problémákat is megoldott. Elméletben úgy látszott, hogy az eredményeket nem befolyásolják azok az immunológiai problémák, amik az egyes idegentest-beültetéseket kísérik. Ám sajnos a gyakorlat mást mutatott. A műtétek utáni kezdeti időszakban ugyan kevés probléma merült fel és a betegek jó része komoly mértékű látásjavulásról számolt be. Néhány hónap elteltével azonban, több betegnél fájdalmak jelentek meg, amelyek először glaukómás (zöldhályogos) panaszoknak tüntek, a vizsgálat során csakhamar kiderült, hogy a szemlencse körül jellegzetes képződmény alakult ki, amely gyulladásra utalt, emellett a szaruhártyán is jellegzetes felrakódások voltak láthatók, és ezzel párhuzamosan a betegek látása is lényegesen romlott. A szemnyomás mérése valóban tenzió emelkedést mutatott, ez azonban a szemlencse körüli térszűkítő folyamat kialakulásával volt magyarázható. A kialakult kórkép miatt a műlencsét nem egyszer el kellett távolítani. A kezdeti időszakban levő betegeknél ez valóban teljes gyógyulást jelentett, a szaruhártyán kezdődő folyamat visszafejlődött. Sajnos azoknál a be-

tegeknél, akik a műlencse által okozott panaszokkal csak később fordultak orvoshoz, az említett elváltatást már nem lehetett megszüntetni, minnek következményeként maradandó látásromlás jött létre.

Hazánkban is foglalkoztak műlencse-beültetéssel. Sajnos a műtét utáni eredmények nálunk még rosszabbak, amit a szemészek a nem megfelelő technikai felkészültséggel és sokszor a műlencsék nem megfelelő minőségével magyaráznak.

Sok szakemberben azonban joggal felvetődött a kérdés, hogy mikor van és van-e egyáltalán szükség műlencse beültetésére? Ha meggondoljuk, a szemlencsének csupán egyetlen betegsége van, amelyben a lencsét el kell távolítani. Ez a szürkehályog. Ezen kívül csupán a balesetek, vagy a veleszületett lencsehiány esetén vetődhet fel a műlencse-beültetés kérdése. (Balesetek során nemegyszer előfordul, hogy a nyílt szemsérülésen keresztül a szemlencse kicsúszik és a beteg személy lencsehiányossá válik.)

A műlencse-beültetés szövődményei következtében ezen kérdés felvetése jogos. Az elmúlt száz év során rendszeresen végeztek szürkehályog-műtéteket, ahol a műtét után a beteg szemüveget kapott. A szemüveg viselése gyakorlatilag nem okozott szövődményt, legfeljebb korrigálni kellett a szemüvegrendelést, de szemészeti elváltozást még enyhe mértékben sem hozott létre. A műlencse-beépítéssel kapcsolatos műtétek szövődményeinek a száma, az előzőhöz viszonyítva, aránytalanul nagy. Egyesek esztétikai szempontokra hivatkoznak. Azt mondják, bizonyos foglalkozásokban nem előnyös a szemüveg viselése. Ez valóban igaz, ám az ő esetükben esztétikai problémákat nem okozó, a szemrésbe behelyezhető kontaktlencsét lehet alkalmazni. A kontaktlencsével kapcsolatos szövődmények száma, a lencse viselőinek arányát nézve, rendkívül kicsi. Emellett a szemüvegek gyártása és annak megfelelő rendelése már hosszú évtizedek óta megoldott kérdés.

Törödjünk többet egészségünkkel!

Hazánkban, de a világ más országaiban is, még ma is sok problémát jelent a szervezetbe történő idegen anyagok beültetése. Vajon nem örülnének-e a szívsebészek, ha szükség esetén a műbillentyű helyett a beteg mellkasára lehetne akasztani valamilyen szerkezetet, amivel a műbillentyű működését helyettesíteni lehet. Azt hiszem, ugyancsak boldogok lennének, az ortopédsebészek is, ha műanyagból készült csípőizület beültetése helyett, elegendő lenne a beteg derekára szerelni valamilyen készüléket, ami pótolná a megbetegedett izületet. Az elmondottak természetesen a fantázia határát súrolják, hiszen ezek megoldhatatlanok. Egyedül a szemészet tudománya van abban a helyzetben,

hogy a szem egy részének, konkrétan a lencsének a hiányát, a szem elé helyezett üveggel tudja pótolni. Ráadásul a pótlás teljes mértékben megfelel annak az igénynek, amit a szemüvegtől elvárhatunk. Olyan lehetőség ez, amit már régen felismertek és hosszú évtizedek óta magától értetődő módon élnek is vele. A leírtakból következik, hogy sok szemész a műlencse-beültetés ellen foglal állást, hiszen egy ember látását fölösleges műtéttel kockáztani, sokak szerint egyenesen bűnnek számít. A szemészek másik részének az a véleménye, hogy ezt a műtétet csak akkor szabad elvégezni, ha a technikai feltételek minden vonatkozásban adottak lesznek. Ebben az

esetben természetesen, a fentebb leírt szövödmények száma is lényegesen csökkenni fog.

Kedves Olvasóink!

Cikkem végére szándékosan nem írok a műlencse-beültetéssel kapcsolatos véleményemről egyetlen mondatot sem. Teszem ezt azért, mert úgy érzem, hogy egy ilyen vélemény leírása a cikk objektivitását csökkentené. Emellett úgy gondolom, kinek kinek magának kell véleményt alkotnia a felvetett problémáról és amennyiben erre a műtetre gondolt, úgy magának kell eldöntenie, hogy vállalkozik-e a műtét elvégzésére.

NŐK RÉSZÉRE

„Aki erős ezt nem értheti...”

Riasztó képsorok peregnek. Felülről pásztáz a kamera. Beles a szobába. A kép előterében torz asszonyarc, csapkodó tenyér imbolyog. Oda-bent vetett ágy és öt félpucér gyerek. Az ágy lába körül üres üvegek. Az asszony mozdulataiban a részek bizonytalan gorombasága. Úgyes kis riport a detoxikálóból. Hatásos gurgulázások, félre nem érthető zörejek...

És akikről nem beszélünk? Akik nem verekszenek és nem üvöltöttek, nem pisilik össze magukat az utcán és nem okádják tele a kapualjakat? Egy nyugatnémet szociológus — Karin Gundel — 1972-ben megjelent tanulmányában a következőket írja: „A férfiak rendszeres és nagymértékű szeszfogyasztása arányosan oszlik meg az alsó, közép- és felső rétegek között (24—29%). Az alkoholizáló nők arányát viszont nagyban befolyásolja a társadalmi státus: az alsó rétegekben csak 7, a középrétegekben 23, a felsőben 33 százalékos az arány.”

Magyarországon a női alkoholizmusnak nincs irodalma. Mi több: kutatása sincs. Igaz, nyugaton is csak az utóbbi tíz évben vették tudomásul a létezését. Akkor, amikor már lehetetlen volt letagadni, mert a női alkoholizmus növekedési üteme meghaladta a férfiakét. Szakemberek óvatos becslései szerint nálunk is ez a helyzet. Mégpedig a Karin Gundel által ismertetethez hasonló módon. Százalékos arányt mérni fölösleges és lehetetlen. Az értelmiségi nők zöme ugyanis soha, sehol, senkivel nem kezelteti magát. Védi őket — bizonyos határig — a családi presztizsféltés, a társadalmi megbélyegzettségtől való félelem önszabályozó ereje, a férfialkoholistákhoz viszonyított jobb beilleszkedési készség s az, hogy viselkedésük — még súlyos állapotban is — éppen csak súrolja a deviancia határát.

Az „alávetettség”

A nyugati kutatók többsége az énbizonytalanság kialakulásában a családi háttér szerepét hangsúlyozza. Barry Kinsey szerint a „női alkoholisták szüleinek nagy része alkalmatlan volt a szülői szerep betöltésére”. Edit Lisansky tanulmányában pedig a következő olvasható: „A későbbi alkoholistává lett leányok többsége aláren-

delt szerepet töltött be a szülői környezetben. Önbizalomhiány, nyomasztó kisebbségi érzés gyötörte őket.”

Erős vagy gyenge aszerint lesz az ember, hogy milyenek éli meg magát. Gyenge vagyok, mert — önbizalom híján — gyengének tudom magam. Gyengének lenni pedig nyomasztó dolog e teljesítményre irányult világban. Az önbecsülés átmeneti növelésére jól szolgál az alkohol. Kiváló „helyi érzéstelenítő”. Jobbat az orvostudomány sem talált eddig az emberben felnövekvő pszichés űr ellen. Nem szünteti meg, de kikapcsolja. Menekvés, másnap reggelig...

„Anyuka nagyon igényes volt...”

Krisztina vegyész-mérnök. Kutató vegyész, szolid szakmai sikerekkel. Úgy ül mellettem itt, a kórházi váróban, mintha idegen bolygóról csöppent volna le. Csizmája sarkai könnyedén összezárva: ízlésesen fegyelmezett lábtartás. Sapska, sál, kesztyű rendezett kupacban, kéz az öلبen: kezdhethük. Olyan nyitott, maga-átadó, valósággal megzavar.

— A gyermekkoromat végigkísérte a szüleim rossz házassága. Veszekedéssel keltem és feküdtem. Nagyon kulturáltan csinálták, zárt ajtók mögött, de nem lehetett nem észrevenni. Valami eszelős szerelem fűzte anyukát apukához, s amikor elváltak, anyuka belebetegedett. A kamaszkorom anyuka szomorúságának árnyékában telt. 15 éves voltam, amikor meghalt. Anyuka nagyon igényes asszony volt, tisztaságban, emberi értékekben. Mindig mindenben a tökéletest állította mércéül. Krisztina jó tanuló volt, „született stréber, szorgalmas inkább, mint tehetséges”. Kamaszkorában magány gyötörte, megpróbált felnőni anyja méltóságos szenvedéséhez. Súlyos megélhetési gondjai voltak korán felnőtté érlelték.

Húszéves koromban férjhez mentem. Nagy szerelem volt gyönyörű. Hat év után a férjem gyomorbajos lett. Kibírhatatlan fájdalmai voltak, operáltatni nem merte. Úgy csúszott bele az alkoholizmusba, hogy észre se vettük. Fokozatosan. Végül ez a szelíd, jó humorú, intelligens ember szadista vadállattá lett. Tört, zúzott, káromkodott. Egy idő után nem lehetett titkolni, látszottak rajtam a lila zúzódások. A harmadik

verekedés után félig süketen, törött orral világá szaladtam.

Krisztina rángó gyomorral, de egyenes háttal járt. Éveken át hordta a terhet egyedül. Hallgatott és félt. S a férj már régen nincs, de a félelem megmaradt. A telefonszáma ma is titkos. A második szerelem tíz évig tartott. Hirtelen szakadt vége egy rettenetes beszélgetéssel. A férfi egy időben hagyta ott a feleségét és Krisztinát egy nálánál húsz évvel fiatalabb nőért. Akkor átszakadt a fegyelem gátja. Krisztina kórházba került idegkimerüléssel. A kollégái csodálkoztak, hisz „oly összefogott volt mindig, olyan kiegyensúlyozott”. Azóta félévenként egy hétre eltűnik a munkahelyéről. Bezárkózik a lakásába, iszik és poharakat tör. Maga se érti e furcsa robbanásokat, de sejti már, hogy egy halott érényének emléke nem minősítheti az élet.

A szorongás

Avar Pál pszichiáter (Alkohológiai Tudományos Módszertani Központ):

— Az ember különböző kiscsoportokban leli meg azonosulását. A másokhoz való viszony, a csoporton belül elfoglalt helyén múlik önértékelése. A baj ott kezdődik, ha valamelyik csoportban peremhelyzetbe kerül. Elég az ettől való félelem is, a kirekesztettség réme. A csoporttól elszakadni — az ősember számára — a biztos halált jelentette. Ezt a diffúz félelmet éli át ma is az ember. A szorongás arctalan, öröklött. Mintha el lenne átkozva — megbénítja. Mintha üvegkalickában ülne — fogoly. Lelkileg az. Márpedig az ember boldogsága attól függ, mennyire érzi szabadnak, önállóknak, döntésre képesnek önmagát.

Az ember abban is különbözik az állattól, hogy tudatosan vágyik a boldogságra. Minél értelmesebb, annál tudatosabban. Ha ez az állapot nem adódik önként, akkor kicsikarja. Akár mesterséges úton. Mámort, hazug lebegést, önbutítást, a felejtési tudás képességét — órákra legálább — a vágyott öröm helyett.

Flam Ágnes pszichológus (Róbert Károly kórház):

— Pokolian idegesít, amikor ismerőseim vélt vagy valós lelki békéjük biztonságos magasából odadobják: X. vagy Z. „jódogában iszik”. Ilyen

nincs! Senki nem válik alkoholistává jódoigában. A kamaszkori bulik lerészegedéseitől most tekintsünk el, nem ide tartozik. Alkoholistának lenni szörnyű szenvedés! Az is büntudatos, aki nem sülyedhet már mélyebbre, hát még a gondolkozó ember... Az értelmiségi nők majdnem mindig súlyos, halmozott okok miatt nyúlnak az italhoz. Depressziójuk, neurózisuk előzmény, s nem következmény, mint a férfiak esetében. A másik nagyképu ítékezés: „akaraterő dolga leszokni!”. „De hisz épp ez az! Ezek az emberek nem tudnak akarni. Menekülni tudnak csak, bújni, elodázni a döntést. Aki erős, ezt nem értheti... ”

Az „emancipáció” csapdái

Egy hivatalos kiadványban olvasom a Magyar Nők Országos Tanácsa elnökének nyilatkozatát: „Eljutottak hozzánk olyan jelzések, hogy a nők az utóbbi időben gyakrabban és több szeszest italt fogyasztanak. Lehetséges, hogy a növekvő alkoholfogyasztás egy része ténylegesen és képesen a nők számlájára írható. A fenti vélemények, inkább a kirívó, mint az általános tapasztalatokra támaszkodnak. Nemcsak megalapozatlannak, hanem rosszindulatúnak tartom azokat a vélekedéseket, amelyek ezeket a jelenségeket a női emancipációval akarják kapcsolatba hozni. Ennek semmi köze az egyenjogúsághoz.”

Márpedig van köze. Csakhogy áttételesen, belülről bomlasztó, az egyén önértékelését veszélyeztető módon.

Valkai Zsuzsa pszichológus (Alkohológiai Tudományos Módszertani Központ):

— Ha értelmiségi nő vagy, naponta válaszüte elé kényszerülsz. A környezeted a középosztálybeli modellt közvetíti feléd, a „második nemhez” tartozol, akárhogy kapálódzol ellene, kötelességed, hogy jó feleség légy és jó anya, hisz ma is te vagy a család támasza és talpköve. Ugyanakkor a modern pedagógia az egyenjogúságot hirdeti, s azt, hogy légy értelmiségi valóban, ha már annak készítettek fel az iskolában. Ahhoz viszont, hogy alkotó munkát végezz, nem elég a nyolc óra, állandó készenlét kell, odaforulás, hogy álld a versenyt a férfikollégákkal. Tudathasadásos állapot, s az ellentétes hatások, sugallatok és várakozások keresztüzében csak

vesztes lehetsz, mert nincs ember, aki mindhárom funkciót képes maradéktalanul betölteni egyidőben. Melyiket adja fel? Melyik sérüljön? Hiányoznak a minták, a viselkedési módok, a fogódzók. Rendkívül bizonytalan maga az értékrend is, ezáltal nő a döntésre kényszerített felelőssége. És ha nem bírja a kötéltáncot? Ha túl nagy a teher? Nagyon egészséges lelkünek kell ahhoz lenni, hogy az élet-darálót sértetlenül megússza valaki. A nagyon egészséges lelküek pedig kevesen vannak.

Ambrus Péter szociológus (több szerv megbízásából évek óta végzi az alkoholisták rétegvizsgálatát. Az értelmiséghez ugyan még nem jutott el, de tapasztalata azért van.)

— Az értelmiségiek 22—25 éves korükig védett közegben élnek. Kitolódik a felnőttéghatára. Ez menedék, de kiszolgáltatottság is egyben, mert hirtelen szakad rájuk a követelmény, s hiányzik hozzá a lélektani felkészítés. A diploma utáni első évek suta önmegvalósítási kísérletekkel telnek. S közben nő a lelkiismeretfurdalás a társadalmi nyomás hatására: miért lett értelmiségi, miért nem lett anya? S mert maga is igényli az anyaságot, tudatosan megpróbálja összeegyeztetni a két szerepet. Bizonyít a társadalom és önmaga felé. De a csak anyaszereppel nem békül meg igazán, és átéli a megfosztottság kínjait. Ezzel az értelmiségi nő besétált a csapdába. Közel 10 éven át a gyerek objektív akadályá lsz az értelmiségi lét kiteljesítésének. Eközben behozhatatlanul lemarad férfitársai mögött. Teljes a csőd. Ha pedig dönt és a hivatást választja a család helyett, helyt kell állnia e férfiszabású világban. Így sem menekül, mert előbb-utóbb elviselhetetlenné válik az egyedüllet.

„Lekörmöljük egymás receptjét...”

Klári percenként törli az asztalt. igazítja a kávéspoharakat. Hosszúra növesztett körme koccan az üvegen.

— A kezemet nézed? Párizsi lakk, Andristól kaptam. Nem szerette, hogy tövig vágtam a körömöt. Azt mondta: nem nőies. Végül is igaza van. Most, a második gyerek után ideje elfogadnom a nőies szerepkört.

— Ez keserűen hangzott...
— Nem akartam pedig. De te régen ismeresz, téged nem lehet becsapni. A többieket igen.
— Kik a többiek?
— Az új kolégáim. Meg vannak győződve róla, hogy csecsemőkoromtól könyvtáros szerettem volna lenni. Tudják ugyan az intézetet, meg azt is, hogy régebben publikáltam, de nem kérdezősködnek, én meg nem mesélek. Minek? Ebédszünetben lekörmöljük egymás receptjeit, eszmét cserélünk a pelenkamárkákról és vége is a napnak. Szerencsére. Ha tovább tartana, beleőrülnék. Néha, a harmadik pohár konyak után valami megcsendül a fülemben, recseg egy mikrofon: „Figyelem! Beszálás következik! Kérjük a moszkvai gép utasait, fáradjanak az útlelvizsgálathoz!” Aztán fura alakok rajzanak körülöttem szemöldökig érő szőrsapkában. A kezemet szorongatják... A vállamon lógó magnót babrálják. A rénszarvasagancsból készült lánc, amit tőlük kaptam, most is ott lóg a szekrény oldalán... Két utazásom esett kútba egymás után. Egy szovjet kutatócsoporttal gyűjtöttünk volna kint a vogulok és osztjakok között, amikor „Kisandrist” elkapta a kanyaró. Másodszor egy nemzetközi nyelvészeti konferenciáról maradtam le, mert Bea popsija bepállott a gumibugyi alatt, orvoshoz kellett vinni. Andris Grazban volt, nem segíthetett. Hazaértünk a rendelőből, lefektettem Beát, Kisandris még az oviban... Azt hiszem, akkor rugtam be először istenigazából. Tudtam, hogy valami véget ért. Megbuktam. Nem asszisztálok végig a saját lecsúszásomat... Nem várom meg, amíg „szépreményű, ifjú kutatóból” ócska irodakukaccá züllök azok szeme láttára, akik ismertek régebben.

Az öngyújtó az üveglapra csapódik. Keskeny repedés támad nyomában. Klári nem néz rám. Szája sarkában korai ráncok. A legjobb volt kö-zülünk. Ő is tudja, hogy tudom.

„Csak a lelked legyen szép!”

Katit egy novemberi estén igazoltatták a körúton. Nem volt mese: a szonda zöldre vált. Elvették a jogosítványt hónapokra, talán egy évre is. Másnap egy haverja hazahozta a kocsit. Kati állt az ablakban. Nézte odalent az autó zöld

négyszögét. Nézte és ivott. Állt amíg bírt, aztán lefeküdt a szőnyegre. Másnap este újra kezdte. Mindennap...

A pszichológusok ismerik ezt a jelenséget. „Tárgyvesztéses állapot.” Az vész el éppen, amihez leginkább, kóros erővel, pótcselekvéses jelleggel kötődik az ember.

— Én vagyok a legvilágosabb a családban: szőke, kék szemű, human érdeklődésű. Nagy sérelem lehetett anyámnak, hogy fiús természettel áldotta meg az ég, hiába tanított zongorázni. Volt egy remek pedagógiai elve: „Nem baj kislányom, hogy csúnya vagy. Fő, hogy a lelked legyen szép!” Én lettem hát a csúnya kislány, a nagypofájú, a túl vagány. Elkönnyveltek otthon „rossz természetűnek”, merthogy az istennek se akartam megfelelni anyám egzisztenciális várakozásának. Meg is mondtam: „anyám, engem nem érdekel, hogy »né« legyek. Az az enyém, amit megteremtek. Ha megtámogatnak, aztán kiveszik a seprűt mögülem, összeesem, mint a rongy.”

Gábor vegyésztechnikusként olajkutatókkal járt az országot. Még főiskolás koromban házasodtunk össze. Praktikus szerelem volt. Nem lángoló, de erőt adó... Idegenvezető lettem. Imádtam a munkámat, mindig is higany voltam, most kiélhettem magam! Egyre kevesebbet találkoztunk. Gábor fellázadt, én kikértem magamnak, hogy a szabadságomban korlátozzanak. Elváltunk. Hazaköltöztem. Nem bírtam sokáig. Ezt a nyamvadtságot úgy gürcöltem össze, mint az állat. Kicsi, de igazi otthon: el lehet bújni benne. Katinak igaza van. Az idegen is érzi: fészekszerű a kis lakás. Sok fehér, tiszta fények, puha kelmék. Hanyatt fekvő árnyékok a sarokban.

— Közben tanultam. Öt nyelvvizsgám van. Kevés olyan országa akad a világnak, ahol ne jártam volna. Hat éve derült ki, hogy a lábamban elmeszesedett a tartóin. Állítólag öröklött baj... 37 éves vagyok. Hat éve csak Lidokainnal bírom a telet. Három operáció, hónapokig tartó fekvés után a lábamat gyakorlatilag az izmok tartják. Nem szabadna erőltetni, sokat járni... De a fene egye meg! Ha kímélem, ha elrenyhül, mi tartja majd? A fásli? Megyek, amíg bírom, dolgozom, amíg megtűrnék. És igyekszem

megtartani a barátaimat, hogy ne legyek olyan pokolian egyedül...

József Attila sorai motoszkálnak bennem: „Ha küzd, hát abba, ha pedig kibékül, ebbe fog belehalni.” Pedig a dolog nem ilyen egyértelmű. Krízishelyzetek követik egymást mindenki életében, csak ki-ki másként oldja meg. Mondják: teher alatt nő a pálma. Lehet, de a túl nagy teher alatt összeroppan bizonyosan. S hogy ki mekkora terhet bír meg? Az emberi tűrőképesség különböző.

Az „üres fészek”

Dr. Takách Gáspár pszichiáter (a Róbert Károly körúti kórház alkohológiai osztályának vezetője).

— A nők egy csoportjában bizonyos önpusztító hajlam munkál. Villámgyorsan válhatnak nagyivóból alkoholistává. Alig néhány év alatt kialakul szervezetükben az alkoholfüggőség állapota. Betegségük életmóddá válik. Ezt a kétségbesett önvészajtést előidéző jelenséget a pszichiátria „üres fészek” szindrómának hívja. Középkorú asszonyoknál a válást vagy a férj végleges eltávolodását, illetve a gyerekek önállósulását és „kirepülését” követően lép fel. Az életükben, kapcsolataikban bekövetkező drámai változás számukra visszavonhatatlanul jelzi, hogy „nincs többé szükség” rájuk. Főlegesen érzik magukat, értéktelennek. Velük a legnehezebb. Nem is akarnak gyógyulni.

Mária jellegzetes „alkoholistakarriert” járt be az utóbbi három évben. Így nevezik a szakemberek a lecsúszás fokozatait. 1978 óta hét munkahelye volt, közben két sikertelen elvonókúra és három öngyilkossági kísérlet. Jelenleg nem dolgozik, apróhirdetéseket böngész: latolgatja, milyen munkakört merhet vállalni még.

— Mindig félttem az öregségtől. Attól, hogy egyik nap a tükörbe nézek és az arcom helyén az anyámét látom. Az anyámét, akire nem akartam hasonlítani semmiképpen... Szép sosem voltam, de fiatalon úsztam, vitorláztam, amíg a fiam meg nem született. Későn jött, nyolc évi házasság után és csipőficammal... Évekig úgy fürösztöltem, emelgetve a nehéz gipszet, melegített vízben, egy rogyant szoba-konyhában.

Olyan csórók voltunk, a ránkvaló is hiányzott, zsiros kenyeret ettünk hetekig.

Mária később vezető állásba került. Külföldi utak következtek, szolgálati, majd öröklakás, kocsis, bunda, aranyékszerek...

— Mindig voltak női a férjemnek, de azért a formára adtunk. Igazán összeillő párnak hittek minket. Hogy nem gyöngéd? Hogy az ágyban sem túl jó vele? Hát istenem, a mi korosztályunkat nem úgy nevelték, hogy válogatos legyen. Elválni? Csak azért, mert nem vagyok boldog? Eszembe se jutott, hisz boldogtalan se voltam...

Az összeomlás a klimaxszal vette kezdetét. Egyszerre elviselhetetlenné vált az évek óta tartó „társas magány”. Mária félni kezdett, méltósága morzsáit élte. Hisztériázott.

— Iszonyú fáradt voltam mindig. Éjszakánként nem tudtam aludni, mintha rám dőlneek a falak...

Futni kéne valahová, akárhová. Nem fájt semmi, feküdtem, mint egy zsák, gözölgött az agyam. Reggelente elviselhetővé pofoztam magamat, hogy dolgozni indulhassak. Végül az se érdekelt. Aztán a válás. Akkor adta fel Mária. Nem kötöték többé a formák sem.

Visszanézek. Áll az ajtóban görnyedt háttal, kezében cigaretta füstöl. Derekán szétnyílik a pongyola. Fekvéstől borzas haja vörös-ősz tarca.

— Papíron értelmiségi vagyok, de ki tudja, az vagyok-e még. Papíron van egy fiam is, aki velem él, de nincs hozzám köze...

*

Edit Gomberg angol kutató írja: „Miért van, hogy a részeg férfi vígjátéki figura, a részeg nő viszont nem kelt sem részvétet, sem nevetséget, csupán megvetést és undort? Vajon miért vagyunk teljesen kérgesek a női alkoholistával szemben? Miért nem osztozik abban a részvétben, melyet ma már többnyire megadunk a prostituálnak, sőt a kábítószeresnek is?”

Valóban: miért? Hisz ez az „intellektuális alkoholizmus” nem más, mint egy a menekülés számtalan variációja közül. Menekülés, akár a neurózis, a depresszió, az öngyilkosság vagy az ideges alapú szervi megbetegedések.

Sombor Judit

Megjelent az „Új Tükör” 1982. január 24. számában.

Mikor „kijelölt” a gyalogos átkelőhely?

A Legfelsőbb Bíróság által közzétett egyik határozat tényállása szerint a gépkocsi vezetőjének a menetirány szerinti jobb oldalon „Kijelölt gyalogos-átkelőhely” tájékoztatást adó tábla volt elhelyezve, gyalogos-átkelőhely azonban a tábla közelében ténylegesen felfestve nem volt.

A tábla mögött 17 méterre az útesten balról jobbra keresztül haladt egy idős házaspár. A gépkocsi vezetője a gyalogosokat későn észlelte, ezért későn kezdett el fékezni, és 6 m-es fékút után mindkettőjüket elütötte. Az idős férfi behalt sérüléseibe, felesége pedig súlyos sérüléseket szenvedett.

Az eljáró bíróságok úgy értékelték a balesetet, hogy az kijelölt gyalogos-átkelőhelyen történt, a gépkocsi vezetője megszegte a KRESZ 43. § (2) bekezdésében foglaltakat.

Törvényességi óvás folytán a Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy az adott esetben nem lehet szó kijelölt gyalogos-átkelőhelyen történt gázolásról. A KRESZ-nek, valamint a közúti forgalmi rend kialakításáról és a közúti jelzések elhelyezéséről szóló rendeletnek az értelmezése alapján ugyanis az állapítható meg, hogy a kijelölt gyalogos-átkelőhelyet csak az átkelőhely útburkolati jelének felfestésével lehet létesíteni. A tájékoztatást adó tábla önmagában nem elegendő a gyalogos-átkelőhely jelölésére, hanem csak kiegészíti és könnyebben észlelhetővé teszi a burkolati jelzést.

Az útkereszteződésben, ahol a baleset történt, korábban valóban volt felfestett gyalogátkelőhely, azonban az útburkolat cseréje után a baleset időpontjáig az átkelőhely újabb felfestése nem történt meg.

Más a helyzet akkor, ha az úttestre festett útburkolati jelzés hó, sár,

kopás vagy egyéb ok miatt nem látható. Ilyenkor az útburkolati jel közelében elhelyezett jelzőtábla tájékoztatja az autóst, hogy kijelölt gyalogos-átkelőhely felé közeledik. A tábla azonban csak akkor tudja betölteni ezt a szerepét, ha az útburkolati jel kezdeténél vagy menetirány szerint előtte maximálisan 2 m távolságra helyezték el.

Mivel az adott esetben az útburkolati jelek egyáltalán nem voltak felfestve, másrészt a baleset helye előtt 17 m-re levő tábla nem is szolgáltat megfelelő tájékoztatásul, a balesetet nem lehet úgy tekinteni, mint ami kijelölt gyalogos-átkelőhelyen történt. A helyes értelmezés szerint a baleset útkereszteződésben következett be, ahol a gyalogosoknak nem volt áthaladási elsőbbsége.

A Legfelsőbb Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy a kialakult forgalmi helyzetben az idős gyalogosok áthaladását észlelve a gépjárművezetőtől az átlagosnál nagyobb fokú figyelem és körültekintés elvárható volt. Mivel ezt elmulasztotta, és ezzel összefüggően késedelmesen cselekedett, megszegte a KRESZ 3. § c) pontjában foglalt rendelkezést, melynek lényege, hogy az adott forgalmi helyzetben szükséges figyelemmel és elővigyázatossággal úgy kell közlekedni, hogy a személy- és vagyónbiztonságot a járművezető ne veszélyeztesse. Ennek a szabálynak a megszegése azonban lényegileg különbözik a kijelölt gyalogos-átkelőhelyen történő elütéstől, ezért a Legfelsőbb Bíróság — figyelembe véve az autóz vezető korábbi közlekedési magatartását is — a kiszabott fő- és mellékbüntetést enyhítette.

Dr. Baksay Judit

Az itt említett közlekedési baleset áldozatai látó személyek voltak, de gondoljuk meg, mennyivel nagyobb veszélynek vannak kitéve sorstársaink, különösen az idősebbek. Sokszor leírtuk már, ám nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy csak és kizárólag a kijelölt gyalogátkelőhelyeken közlekedjenek, maximális figyelemmel. Bármilyen határozat is születne egy esetleges bírósági tárgyaláson, bárkinek is legyen igaza egy esetleges balesetnél, testi egészségünket senki sem adhatja vissza!

HUBAY BERTALAN

A VAKVEZETŐ KUTYÁVAL
KÖZLEKEDŐK
SZAKCSOPORTJÁNAK
HÍRADÓJA

Két találkozás

1980 őszén, mint minden évben a szövetségbe mentem a Május 1. út 47. alá, hogy jövő évi autóbusszberletemet kiváltsam. Néhány eligazító szó után ügyesen vitt fel vezető kutyám az emeletre, ahol már többen várakoztak. Odavezetett egy székhez és illedelmesen mellém telepedett. Mindez olyan halkán történt, hogy az ott várakozó sorstársaim nem is vették észre, hogy egy kutya is van társaságukban.

Nemsokára új jövevény érkezett, egy kislány vezette fel a lépcsőn az édesanyját.

„Anyu, egy szép kutya van itt, vöröskereszttel az oldalán, vakvezető kutya, ő vezette a bácsit ide.” — mondta a kislány anyjának. Hozzám jöttek, szóba elegyedtünk. Mint ilyenkor szokás, töviről-hegyire kikérdeztek; hol kaptam, hogy vezet, mit eszik, hol lakik?

„Az egész családom nagy kutya-szerető.” — mondta a mama — „milyen jó lenne nekem is egy ilyen vezető, nem kéne mindig valaki, aki kísér! De most, hogy az iskola sem működik, ez reménytelen.”

A legtöbb, amit tehettem, az volt, hogy megadtam szakcsoportunk címét és kértem, hogy kutya iránti igényét adja be minél előbb, egy-egy csak lesz kiképzés és sorakerül. Szólítottak az irodából, gyorsan elkészöntem, a nevét sem kérdeztem.

1981. októberében a 11. és 12. kutyát átadása történt meg a vakvezető kutyaiskolában. Egy debreceni és egy pesti sorstársunk volt a szerencsés, aki kéthetes összeszoktatás után átvehette kutyáját. A vizsgáztató bizottság, dr. Kovács Zsolt őrnagy elvtárs vezetésével megindult a vizsgautra. A két vizsgázó pár — kutya és új gazdája szaporán lépkedtek a 43-as autóbusz végállomása felé. Rövid út után a csepeli városközpontban szálltunk le. Innen egyenként indultak vizsgautjukra. Az útvonal változatos volt, a vizsgáztató szándékosan kereste mindazokat a pontokat, ahol a legtöbb nehézség adódik, a legjobban meg tudja mutatni a kutyát, hogy mit tanult az elmúlt fél év alatt. Zsibongó piacon keresztül, a járdára felállt autók között, útépités és árkokkal szabdalt, korlátokkal elzárt csatornafektetés mellett vezetett utunk. Lupi hibátlanul ment, nem döntötte fel a kofák kosarait, hiába parancsolt gazdája „tovább, előré!” ott, ahol korlát zárta el az utat, nagy ívben kerülte ki a veszedelemes akadályt.

Lupi olyan ütemet diktált, hogy félórás séta után teljesen megizzasztott minket is. Utolsó utunk az áruház cipőrészlegébe vezetett. Egy kis körséta a borszagú üzletben vásárlás nélkül és a páros mindenben elégetett a vizsgakövetelményeknek.

Az iskolában a formaságok után a szakcsoportunk részéről engemet ért az a megliszteltetés, hogy Lupi nevével, fényképével, azaz orrtükör lenyomatával ellátott vakvezető igazolványt a kutyával együtt átadhatlam Szemeti Lászlónénak, új gazdájának.

A kézszerítés és az elcsukló hangon mondott köszönet után Szemetiné megkérdezte: „emlékszik-e még rá, amikor közel egy éve a jegyváltás után találkoztunk. Maga volt az, aki elmesélte nekem e lehetőséget, amivel én éltem, örülök, hogy ugyanattól vehetem át a kutyámat és hálas vagyok a szövetségnek, az iskolának és a szakcsoportnak, hogy e nagy lehetőséget megadta nekem és ismét önállóan közlekedhetem, mehetek mindenhová”.

BACSIK LÁSZLÓ

MAGNÓSOKNAK — MAGNÓRÓL

A mágneses hangrögzítés folyamatát részletezve legutóbb egy mechanikai jellegű jelenségről írtam, megszakítva az elektromos fogalmak ismertetését. Előző cikkemben a felvétel-lejátszás minőségét befolyásoló, szalagsebességgel és magnófejhelyzetel összefüggő jelenségekről írtam. A magnófej részének mérete, illetve a rés helyzetének eltérése egy ideális állapottól ezredmilliméter nagyságrendű méretek emlegetésével tárgyalható. Úgy érzem, hogy ezen elméleti adatok mellett szólni kell egy gyakorlati tényről, amely léte az ezredmilliméter igényű precizitást valójában sokszor illúzióvá teszi. Így esett szó a hangszalagok, kazetták kiviteléről, amelyek mágnesezhető anyagot hordozó fóliarétegnek nyúlottsága, fodorozottsága a szalagot a fej előtt haladtában attól annyira el-eltávolítja, hogy az össze mérhető, sőt meghaladó mértékű a fej- és szalagpályakialakítás megkövetelte méretektől. Írtam a szalagvezetést, feszítést befolyásoló konstrukciós, kiviteli hibaforrásokról is.

Vannak általunk előidézhető, illetve megelőzhető okai is annak, hogy a szalag és a fej egymáshoz viszonyított helyzete menetközben változik. A legfontosabb közülük a szalag állapotának óvása. Manapság 13 sőt 15 mikron vastagságú szalagokat vásárolhatunk anélkül, hogy közismert lenne ezek kényessége. Képzeljük el, hogy gyorstekercselést végzünk egy fékhibás magnón, ahol az egyik fék hirtelen, blokkolva fékez és a másik szabályosan vagy esetleg az egyik szabályosan, a másik sehogy. Egyik irányba a lefutó szalagorsó előbb áll meg és a másikat, a felcsévélt, amelyet a gyengébb fék fog, a szalag fogja vissza, állít-

ja meg. Ezek a vékony szalagok az ilyenkor fellépő hirtelen húzóerőt nem viselik el, maradandóan megnyúlnak, mégpedig a széleik felé jobban, tehát a szalag nem lapos, hanem ívelt lesz. Szalagdarabot kézzel egyre erősebben húzva az csövé deformálódik. Ha ezen a készüléken ellenkező irányba tekerjük, a hirtelen megállított felcsévélt orsó mögött a másik esetleg csak kis ideig, de tovább forog, szalagot engedve le magáról. (Erre a nemlátók nagyon vigyázzanak.) Ez a készülék belsejébe juthat, ahol valami forgó elem elkaphatja, feltekerheti. Ilyenkor még a magnó is károsodhat. Fodorosodik a szalag, ha nem hossztengegyirányú erő hat rá. Egy előbb említett feltekerés vagy az azt követő szakszerűtlen kiszabadítás következménye lehet a gumigörgő tengelyének elferdülése. A főtengegyecsonk és a görgő szöveget zárnak be, a szalag köztük továbbítódik. A gyűrítés már itt elkezdődik, de a két forgó elem közül ferdén jön ki a szalag és azt a felcsévélt orsó visszahúzza egyesbe. Ekkor is deformálódik.

Hasonló hatású a görgőre került ragasztó, ez indokolja az időnkénti óvatos, alkoholos letisztítást. Különösen, ha ragasztott szalaggal dolgozunk. Soha ne használjunk ehhez Celluxot (Tixot) ez a környezetét összeragasztózza. Ha a főtengegyecsonk ragasztós lesz, elkapva maga köré tekeri a szalagot.

Ne használjunk tehát romlott fékű magnót, mielőbb javíttassuk meg és tisztítsuk meg időnként a szalaggal érintkező szerkezeti elemeket, természetesen óvatosan, hogy el ne állítsuk, ne deformáljuk őket!

(Folytatjuk)

KISS JÁNOS * LEVÉL GÖDÖLLŐRŐL

Művészet vagy amatőrizmus

Ez a kérdés egy gödöllői kulturális rendezvényen vetődött fel bennem. 1982. február 28-án délután a Pasztorek Mihály színjátszó csoport és a Landini Együttes sikeres farsangi műsort adott a Gödöllői Városi Szociális Otthon lakói számára. E két együttes már az elmúlt években is többször járt a városban, műsorukkal mindig sikert arattak. Azt lehetne mondani rájuk, hogy amatőrök, akik nagy lelkesedéssel társadalmi munkában színdarabokat, rövid monológokat tanulnak meg, és ezeket adják elő mintegy tömegszórakoztatásként.

A Landini Együttes szintén ellenszolgáltatás nélkül középkori zenét ad elő, és sok ifjúsági és egyéb rendezvényen lép fel. Könnyen elme gyünk ezen tevékenységek mellett, pedig ha meggondoljuk, nem is olyan egyszerű a dolguk. Művészi produkciót kell nyújtaniuk, meg kell tanulni szerepeket, amikhez sokszor látásfogyatékoságuk miatt csak nehezen jutnak hozzá, nemegyszer ők írják vakírásba át a darabokat, hiszen csak ezután tudják megtanulni. Kezdetben szinte teljesen magukra voltak utalva. Munkájukat egyedül a lelkesedés, a művészet szeretete serkentette és csupán a közönség visszhangja lehetett a mércéjük. Ma már szerencsére a szövetség vezetése anyagi támogatást nyújt, és a kiscsoport mellé rendszeres korrepetítort szerződtetett, aki művészi instrukciókkal látja el ezeket a fiatalokat. Ez a segítség már úgy érzem most is hasznos volt a számukra, hiszen a gödöllői műsorokon lehetett érezni a szakmai segítség hatását.

A Landini Együttesnek sincs könnyű dolga. Ők a zeneművészet egy igen speciális területével foglalkoznak. Mai világunkban középkori zenét előadni nehéz feladat, hiszen sem megfelelő kották, sem a középkori versek nem szerezhetők be könnyen, de talán a legnagyobb gond

a hangszerekkel van. Ilyen hangszereket ugyanis sehol az országban nem árulnak, sokszor az egyes zene-szerszámokat úgy kell az együttes tagjainak elkészítenie vagy másokkal megcsináltatnia. A nehézség ellenére a fiatalok bizakodók, hiszen ahol eddig megjelentek, mindenütt nagy sikerük volt. Talán nem lenne rossz azon gondolkozni, **hogyan, milyen formában tudna a szövetség az ő számukra is valamilyen segítséget adni kulturális tevékenységükhöz.** A műsor óta szinte állandóan bennem motoszkál a kérdés, művészet-e a tevékenységük, vagy egyszerű amatőrizmus. Azt hiszem inkább művészetnek lehet a tevékenységüket tartani. Félreértés ne essék, nem mondom, hogy az amatőrizmus és a művészet egymással szembenálló fogalmak. Éppen ellenkezőleg. Úgy hiszem, a hivatalos művészi tevékeny-

ség és az amatőrizmus legfeljebb egymás mellé, de semmiképpen nem egymás alá rendelhető kulturális tevékenység. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy e két együttesnek nincs szüksége a továbbfejlődésre, úgy gondolom további létüket egyedül ez szabhatja meg. Ám, amit tesznek, az mindenképpen példamutató, hiszen művészetformáló, ízlést alakító tevékenységükkel éppen azokhoz a társadalmi rétegekhez jutnak el, amelyeknek erre nagy szükségük van. A fiatalokra gondolok itt elsősorban, akiknek művészetismerete igen szegényes. Emellett nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a Pasztorek színjátszó csoport vidám kulturális műsorokkal sokszor idős, munkában megfáradt emberek szórakozását teszi lehetővé. Fényt visz be azokba a szociális otthonokba, ahol ritka a derűs hangulat.

A feljebb leírt gondolatok jegyében a Vakok Világa hasábjain keresztül kívánok mindkét együttesnek sok sikert áldozatos példamutató munkájukhoz.

KISS MIHÁLY

Az 1981-es irodalmi pályaművek (vers és novella) kiértékelése

A külső bírálókat segítségével, amely bírálók az írószövetség titkárságán keresztül Hegedűs Géza író, Jobbágy Károly költő és Pomogáts Béla irodalomtörténész értékelését tartalmazza; a szövetség képviselőjében Nyúl Győző, Pétersz László az Irodalmi Értesítő szerkesztője, Rácz Miklósné és Kiss Mihály kulturális előadó, a következő helyezéseket állapította meg:

Verspályázat

- I. díj: (800 Ft) Út a mocsáron át című vers; Dani Ferenc, Nagykanizsa, Semmelweis u. 7.

- II. díj: (600 Ft) Otthon című vers;
dr. Baranyi Imréné, Szolnok, Orosz Gy. út
24.
- III. díj: (350 Ft) Tízujjú tekintet című vers;
Kerekes Géza, Szolnok, Vosztok u. 13.
- III. díj: (350 Ft) Csermely és szikla című vers;
E vers költőjének címe ismeretlen, kérjük,
jelentkezzék.

Dicséretes pályaművek

- Szentencia, Bordal, Felmenők című versek (3 db
hanglemez).
Szép Zoltán, Debrecen, Bethlen u. 42—44.
- Balettiskola című vers (3 db hanglemez).
Varga E. Katalin, Budapest II., Csalogány
u. 40.

Novellapályázat

- I. díj: (900 Ft) A sötétruhás emberek városa;
Varga E. Katalin, Budapest.
- II. díj: (700 Ft) Egy különös párbeszéd;
Dani Ferenc, Nagykanizsa, Semmelweis u.
7.
- III. díj: (500 Ft) Válaszút;
Aszódi László Antal, Gyömrő, Bajcsy-Zsi-
linszky út 157.

Dicséretes pályaművek

- Szökéseim című novella (3 db hanglemez);
Baranyiné Miks Mária, Szolnok, Orosz Gy.
u. 24.
- Karácsonyi gyertya című novella (3 db hangle-
mez);
Kerekes Géza, Szolnok, Vosztok u. 13.
- Csicsó bácsi című novella (3 db hanglemez);
Hubay Bertalan, Budapest III., Kadosa u.
21/a.

AZ 1981-ES IRODALMI VERSPÁLYÁZAT ÉRTÉKELÉSE

Talán akkor cselekszem a legmegfelelőbbben a vers- és novellapályázatokat beküldők számára, ha Hegedüs Géza, Jobbágy Károly és Pomo-

gáts Béla értékelését fölhasználva, amennyire lehet teljes áttekintését adjam értékmeghatározó véleményüknek.

Legátfogóbb véleménykifejtése Hegedüs Géza írónak van, ugyanakkor Jobbágy Károly költő teszi mérlegre a vak és gyengénlátó költők, írók műveinek megítélésekor azt az elvárhatóságot, amelyet a következőkben közölt szavai fejtenek ki; szövetségüknek sűrű látogatója voltam húsz egynéhány évvel ezelőtt. Zólyomi Erzsébetet, a kiváló költőnőt látogattam. Mindketten fiatal költők voltunk, felolvostuk egymásnak írásainkat és el is mondtuk véleményünket róluk. Már akkor említettem Zólyomi Erzsébetnek, hogy az én elképzelésem szerint a versélmények és érzések szavakba foglalása minél megdöbbenőbb, újszerűbb élmény, annál jobb a vers. Mondtam néki, hogy szép verseiben a színjelzőket (Piros virág üzenete) nem hiszem el, mert Ő születésétől kezdve nem lát, tehát a piros színt nem élte át.

Ezzel szemben rengeteg olyan élménye van, amit én — sorsomnak hála — nem ismerek s a világ nagy része nem ismer. A vak költőkre vár ennek a felfogható szavakba foglalása, közvetítése.

Ezt a verscsomagot is ezzel a várakozással nyitottam ki, de hamarosan csalódnom kellett. Kivételek voltak a Katica jeligéjű versek; Tízujjú tekintet és az Égő lakat címűek.

De lehet e így elkülöníteni alkotókat, egy teszi adottság alapján? A modern költészet legtöbb darabjából nem derül ki az sem, hogy nő vagy férfi írta, sem írójának kora, de még nemzeti hovatartozása sem, hát miért árulná el, hogy a látók többségének tagja, vagy a vakok kis csoportjának életét éli?

Ilyenformán a legjobb, legkiérleltebb, gondolatokban leggazdagabb verseket Dea jeligén adta be valaki.

Kapcsolódjon ehhez a véleményhez Hegedüs Géza megállapítása; — hogy a bírálólat sajátságára mellett, annak viszonylagossága dacára mégis kitűnjön mindkét bíráló részéről egy mű irányában ható közös értékiemelő szándék —, amely hozzásegített bennünket a legmegfelelőbb helyezési sorrend kialakításához — ... és még talán-talán a Dea jeligés versek, amelyekben na-

gyon is érződik a költői mondanivaló, kár hogy kidolgozásuk — valamennyinek — nem emelkedik...

A prózai pályaművek értékelésekor egyöntetű volt a vélemény az elbírálókban; — ... a prózai művek nagy általánosságban sokkal színvonalasabbak, mint a versek. A legtöbbjüket, ha nem is érett írók, de irodalmi kultúrájú szerzők írták. — Egy-kettő eléri azt a színvonalat is, hogy irodalmi folyóiratban — vagy antológiában — lehet közölni. Persze sok a sablon is az érdektelen apró-naturalizmus, az olvasmányok utánérzése. De akad igen eredeti és jó színvonalon fogalmazott írás is.

Ennek a véleménynek a szemléltetésére kövessük tovább Hegedüs Géza író véleményét; ... az elolvasott novellák, illetve novellisztikus kisprózák közül irodalmilag-esztétikailag a legérettebbnek az Ábránd és valóság jelige alatt beküldött Egy különös párbeszéd című kultúr-történelmi példalózást tartalmazó írást tartom. — Stílusos szempontból és megjelenítő erőben a legfejlettebb a Manhattan jeligével beküldött

A sötét ruhás emberek városa; igen jó az atmoszféra érzékeltetése. — A Medve című novella (jelige nincs) írója kétségtelenül elbeszélő tehetség. Ez a történet túl sablonos, de érezhető benne az elbeszélő készség.

Jobbágy Károly költő levelének utolsó sorával zárom a bírálatok idézését: „Köszönöm, hogy ezekhez az élményekhez hozzájuttattak engem és megtiszteltek azzal, hogy elküldték olvasásra ezt a két csomag »életet«.”

Minden ember akiben közlési vágy alakul ki, kifejezési formát keres s talál hozzá. A vers és novella pályázók beküldött műveikre külön-külön véleményt várnak. Az egyik legfontosabb vélemény abban foglalható össze; nem hiába küldik be évenként alkotásaikat, mert ezzel elevenen tartják az érdeklődést a megélt élet iránt, segítik földolgozni azt. S még egy nagyon lényeges dologban segíthetnek — melyet a beküldött művekben nehéz föllelni — az örömet okozó emberi viszonyok rátalálásában, kialakításában, az örömet adó művészi élményben.

Beszélgetés Bárczy János íróval

Írói pályakezddésem előzményei?

— Amikor elvesztettem a látásomat még öt esztendeig ugyanabban a pénzintézetben szakelőadóként tudtam dolgozni. Öt esztendő elmúltával, 1958-ban azonban a munkakör olyan átszervezés alá került, ami után a munka elvégzéséhez a látás képessége kellett. Látásom elvesztése után öt évvel kerültem olyan helyzet elé, hogy valamit kell kezdenem magammal. Azonban ez sem volt olyan tragikus, mert amikor ebből a beruházási bankból nyugdíjba mentem a Lenin Kohászati Műveknél azonnal kaptam egy szerződéses ajánlatot gazdasági tanácsadói munkakörre, amiről lassan rájöttem, hogy nem tud kielégíteni, nem tudja kitölteni az időmet, a munkai igényemet. Akkor — volt nekem egy jó barátom, a Miskolci Nemzeti Színház fő-

rendezője, Orosz György, aki most Budapesten a Gyermekek Színház főrendezője, egyben a miskolci rádió helyi stúdiójának a munkatársa. Fölajánlotta, dolgozzam a rádió szombati műsorában. Részint szórakoztató, részint zenés információt tartalmazó műsorok forgatókönyvét írtam meg. Ezután, felbuzdulva a kezdeti sikeren Fazola Henrikről írtam egy rádiójátékot.

— Az itteni vaskohászat megteremtőjéről van szó?

— Igen...

— Azt hiszem olasz családból...?

— Nem, német származású volt, Thuringiából. Iparosokat telepítettek be Mária Terézia korában, ezek közé tartozott Fazola Henrik, aki aztán itt megalapította a vashámort. Nagyon szép kovácsoltvas kapuk maradtak az ő keze munkájából. Erről a Fazola Henrikről — miután kettszázéves évfordulója volt az ő miskolci munkásságának —, írtam egy rádiójátékot, amelyet a rádió le is adott igen jó szereposztásban, sőt ismételték kétszer is. Ezek után úgy éreztem kezdem kitapogatni azt a területet, ahol rokkantsá-

gomat nem érzem, nem érzem a hátrányát, tudok valamit tenni, tudok valamit dolgozni, meg tudok szólalni, a gondolatomat közölni. Elkezdtem írogatni, megmondom őszintén, irodalmi pályázatokra, ahol általában dobogós, vagy dobogó közelben levő helyezéseket értem el.

— Tudom, hogy a szövetség irodalmi pályázatain szintén résztvett, — erről tanúskodnak a megnyert díjak, a közölt novellái.

— Sőt, éppen az 1960-as évek elején a szövetség rendezett Miskolcon egy elég nagyszabású irodalmi estet és azon az irodalmi esten két elbeszélésemet előadták rangos színészek. Mindcsek mellett más országos pályázatokon is szerepeltem s aztán azokon is elértem bizonyos sikereket.

A változás, a tulajdonképpeni hangváltás akkor történt, amikor a volt katona barátaim, bajtársaim, akik tovább szolgáltak a néphadseregben — ezek közül többen elkerültek a Hadtörténeti (Levéltárba) Intézetbe — megkerestek és azzal a kérdéssel fordultak hozzám, meg tudnám-e írni a magyar katonai ejtőernyőzés történetét. Elhatároztam, hogy megírom a saját emlékeim alapján, tudván azt, hogy az ejtőernyőzésnek a kezdettől az ejtőernyős ezred fölbomlásáig, széthullásáig a légierőknél szolgáltam, mint ejtőernyős szakreferens. Annak Vezérkari Osztályán előadó voltam, tehát az összes katonai ejtőernyőzéssel foglalkozó szakkérdéseknek voltam a szakmai referense, magyarul mondva ez annyit jelent, hogy ami ejtőernyős vonatkozású rendelkezés, parancs vagy intézkedés volt, azt vagy én magam dolgoztam ki, vagy pedig a látározással kerülhetett megvalósításra.

— Milyen képzettségéből adódott, hogy ezt a munkakört betölthette?

— Ejtőernyős tiszt voltam... hadi iskolára, mármint vezérkari iskolára javasoltak. Kezdetben a Ludovikán lövész voltam, de már akkor...

— Tehát innen adódik az a szakmai hozzáértés, amely kitűnik könyvéből?

Azt hiszem, hogy az olvasók többségét nem lehet becsapni, feltételezik, hogy a könyvben igen nagy a tapasztalt valóságanyag.

Mondjuk olyan írhatta, aki benne van a szakmában, benne van a repülésben, ismeri...

— Még 1936-tól kezdve vitorlázó repüléssel

foglalkoztam az akadémián és utána is, bár az akadémia elvégzése után másfél évet lövészhadosztályoknál szolgáltam.

— A Vádindítvány által feldolgozott történet annak ellenére, hogy a könyv elején föl van tüntetve: „Ez a történet nem történt meg, de megtörténhetne.” — Ténylegesen volt ennek a bevetésnek kidolgozott, meghatározott célja? Katonapolitikai érdekből ez meg is történt?!

— Akkor ha előreszaladunk a dolgokban... akkor jó! — beszéljünk erről. Először is a Vádindítvány című könyvem regény. Regénynek is szántam. Mint minden regénynek, — hiszen az író nem tud másról írni, mint az életről, tehát az élet, a valóság; a valóságot formálja írói szándéka szerint — ennek is van egy valóságos magja. A valóságmag pedig az volt, hogy ez a bevetés valóban megtörtént, a történet ténylegesen lezajlott; tehát a zuhanás, a politikai indítékok is valóságosak. Bevetettek egy fölkészületlen, egy nagyon bizonytalan minőségű géppel egy repülőegységet. Olyan katonai célfeladatot tűzve ki, amely egyáltalán nem volt hadműveleti cél.

Nem ejtőernyősöknek való hadműveleti cél volt az Óbecse Szenttamás közötti jelentéktelen hídnak az elfoglalása. Másfelől pedig az egész Ferenc-csatornának mindenki tudja tizenhat méter széles parttávolsága van és mindössze egy méter hatvan centi volt benne a vízállás. Ez még negyvenegy tavaszán sem lett volna hadműveleti akadály egy előrenyomuló gyorshadtest számára, szóval; ez egy erőltetett dolog volt. Az egésznek a lényege az volt, hogy a Bárdossy-kormány mindenféleképp feledtetni akarta azt a bizonytalanságot és gyanakvást, amit a németekben Teleky Pál öngyilkossága és különösen a Teleky Pál halála után kiszivárogtatott politikai végrendelet okozott. Sanda szemmel kezdtek nézni a németek és egyáltalán a szövetségi hűséget megkérdőjelezték. Azért, hogy ezt a bizalmatlanságot eloszlassák, a németek bizalmát újból megerősítsék, szükség volt egy olyan gesztusra; megmutatjuk országnak-világnak, hogy nekünk a német szövetség feltétlenül értékes, ennek a biztosítására nekünk semmi sem drága. Ez a semmi sem drága nekünk az volt, hogy az akkori honvédségnek két elit, legkorszerűbb egy-

ségét, mégpedig a Miklós Béla-féle gyorshadtestet és az ejtőernyős zászlóaljából egy harccsoportot bevetettek, ez a bevetés, az ejtőernyősök vonatkozásában, nagyon felkészületlen állapotban történt. A gépanyag nagyon-nagyon bizonytalan volt; kifejezetten gyenge, rossz volt, életveszélyes volt repülni vele, mégis meg kellett próbálni, hogy ezt a politikai célt szolgáljuk.

— Ön egy lényeges vonatkozású történelmi eseményt dolgoz föl és emel be a köztudatba, mondjam úgy; történelmi lelkiismeretet idéz fel. Annak a nemzedéknek a tagjai, akik elkezdtek és végig is csinálták a második világháborút. Ennek földolgozása révén talán a történelem láncszemei most kapcsolódnak össze, ugyanakkor fölerősíti azt a súlyos kérdést, — hogyan lehet, mint ebben az esetben is politikai okok miatt fölládozni embereket.

— Először is az, hogy most érkezünk talán már oda harmincöt-negyven év múltán, amikor indulatok nélkül viszonylag tárgyilagosan tudunk ezekről a dolgokról beszélni. Éppenséggel az ilyen őszinte hangú és hitelesnek mondható visszaemlékezések iránt van a közönségnek, a társadalomnak óriási igénye. Öntudatnak, az önismeretnek, a történelmi tudatnak a mostani kialakítása szempontjából rendkívül fontosak ezek az írások.

— Könyveiben egy igen erős erkölcsi magatartást emel ki, amely az emberek számára azért is nagyon meglepő, mert a hagyományos értékelésektől elütő; — mint mondotta, származásánál fogva, neveltetésénél fogva, az akkori életvitelénél fogva az uralkodó osztályhoz tartozott, ugyanakkor az uralkodó osztályon belül olyan tartományt képvisel, amelyet erkölcsileg és munkája szerinti szempontból hasznosnak és történelmileg folyamatosnak érez.

— Ez érdekes módon — talán ez egy családi hagyomány, vagy családi vonás nálunk, — mert viszonylag magasabb körökhöz tartozott édesapám, nagybátyám, nagyapám, de éppen ebből adódóan semmiféle tekintélytisztület nem alakult ki a családban. Az embereket maguk személye, embersége alapján ítéltük meg, nem pedig a hivatali beosztása vagy pedig születés szerinti társadalmi rangja alapján. Ez így alakult ki bennem is, mindig így láttam és így néztem

az embereket, ki az értékes és ki a hasznos ember?

— A Zuhanóugrás című regényével kapcsolatban mit emelne ki az életrajzi vonatkozású adatokon kívül, amiért megírását szükségesnek találta?

— Szerettem volna azt fölillantani, milyen nehéz volt egy nagyon erősen befolyásolt, propaganda által bombázott rendi társadalomban élő embernek a tájékozódás, aki egész életén át nagyon sarkított tájékoztatást kaphatott, — hiszen még a rádiózás nem volt annyira elterjedve, mint manapság, nehezebben jutott el hozzánk a külföldi, szóval a másik tábornak a véleménye, az ellenpropaganda akkor minimális volt. Azt megmutatni, hogy ilyen viszonyok mellett hogyan lehetett alkalmazkodni a környezethez, hogyan kellett az embernek megszenvedni, végigvergődni a keserves utat, amíg rájött hibáira, szemléletének lehetetlenségére, magatartásának tarthatatlanságára. A háború végeztével hogyan próbált beilleszkedni egy teljesen idegen, ismeretlen társadalmi rendbe, amelyben meg kellett küzdeni azzal is, hogy az új társadalmi rend nem várta tárt karokkal, — hanem természetes és egyáltalán nem sértő erre a rendszerre nézve — bizalmatlansággal és gyanakvással fogadta. Ezt a gyanakvást munkájával és állásfoglalásával kellett eloszlatnia, amely nem volt könnyű. De folytassam ott a gondolatsort, hogy kaptam egy fölkérést a Hadtörténelmi Intézettől, amelyet vállaltam. A katonai ejtőernyőzésről megírom — ahogy én láttam alapon — saját emlékeim alapján az 1941 és 1945 közötti időszakot. Amikor elvállaltam, akkor viszont megmondtam, hogy szemsérült vagyok, semmiféle történelmi kutatást, semmiféle dokumentálást nem tudok fölhasználni. Amennyiben megfelelő, hogy emlékezetből írom meg, nagyon szívesen megcsinálom. Az ajánlatomat elfogadták, mert semmiféle adatuk nincs a légierőnek erről az időszakáról. Nekiültem és két esztendő alatt nyolcszáz gépelt oldalban megírtam azt, amire emlékeztem.

A Hadtörténelmi Intézet az anyagot jónak találta, a kéziratot megvásárolta és letétként a levéltárba elhelyezte, mint fontos kordokumentumot.

VAK KÖLTŐK VERSEI

Szép Zoltán költeményei

Személyazonosítás

Idehallik nevetése
hancurozik a gyerek.
Kivel játszottál Szívecském?
anyja így szólítja meg.
Kisfiú vagy kislány, mondjad
kivel a vizet paskoltad,
érdeklődik apuka.
Nem tudom, ki volt a másik,
tűnődik, de majd elválik
hogya lesz rajta ruha.

Fő-aggodalom

Valahol elhibázta.
Búsul a főnök.
Mindenkinek
mindig kedvére tett
most beesik mégis a pácba.
Tisztelték pedig
beosztottak és felelősök
Számontartotta ellenségeit,
gyorsan felejtett el ígéretet
szóval mintaszerűen
látta el a dolgát,
előmenetelét

sokan megjósolták.

S tessék!

Valamiért kibillent a mérleg,
másként nem lehet, hisz
ugyanaz a mérték
márpedig őt a
háta mögött dicsérték.

— Félek,

valami megindult ellenem
s folyik —

nyugtalonkodik
s elmondja gondját
legjobb ellenségének.

Mindezek után néhány hónapja az írószöveg-
ség akkori titkára, Cseres Tibor a levéltárban té-
ma után kutatott, amikor rábukkant a kézira-
tomra. Beleolvasott és a beleolvasásból az lett,
hogy kikérte, végig olvasta és jónak találta.
Olyan jónak, hogy megkeresett és felajánlotta,
az engedélyemmel bemutatja a Magvető igaz-
gatójának. A Magvető Kiadó alkalmasnak talál-
ta a kéziratot kiadásra, csupán három kérése
volt. A kívánság szerint bizonyos mértékig iro-
dalmasítottam. Kíváncsiak voltak az én szemlé-
letem kialakulására, ezért ízlésem és szándékom
ellenére ki kellett egészítenem életrajzi adatok-
kal, részint a származásomat, részint a háború
előtti életemet, az ifjúkoromat kellett hozzáírni.
Másrészről pedig a háború utáni időszakot, ami-
kor újból civilbe kerültem, 1950-től az életem
folyását, sorsomat kellett leírnom. Ez volt az
elsőnek megírt könyvem. A másodiknak megírt,
a Zuhanóugrásból kiemelt és regényesített, fel-
nagyított Vádindítvány még mindig nagyon szí-
gorúan ragaszkodott a tényekhez; dokumentum
jellegű regény volt. A harmadik regényem,
amely most jelent meg, egy nagy lépés az iroda-
lom felé, mert ez már tipikusan regény, bár en-
nek is sok részéből látszik, hogy személyes él-
ményemet is felhasználtam.

(Folytatjuk)

Kiss Mihály

Idegen tollak?

Szerkesztőként sokan fölkeresték
s innen-onnan maradt is kézirat,
melyet elnyelt az ármány vagy a restség
vagy rég jelent meg halványabb név alatt
Ezek közt matat mélézva a költő
— mennyi szép sor és hány kemény Forint
csak egy aggálya van s ez most perdöntő,
mit őrizget az sajátja-e mind

Aki a virágot szereti

Szép csokor tulipánt kapott a lány.
Anyjának névnapja volt, neki adta.
attól bátyja, a rátarti vagány
kiszemeltjének vázájába tette,
ennek nővére — gépiró egy cégnél —
főnöke kedélyét vidította
a virággal, elsőnek föleszmélvén.
A „szülinapi” figyelmesség ára
kiküldetés lett, Hollandiába.
Virágunk pedig, már-már elhervadva
az esti takarítónőre várt
ki a frissebjét új papírba rakta
s az Asztória lépcsőjén eladta.
Nos kövessük-e még a tulipánt?

VAK SZERZŐK PRÓZAI ALKOTÁSAI

TÓTH ENDRE

ÖTEN VANNAK

(Az 1977. évi Irodalmi Pályázaton megosztott második díjjal jutalmazott pályamű.)

Kinn az utcán már sötét van. Kinn az utcán már több a sötét, mint az árnyék. Már előbújtak odvaikból, kiket csalogat a fény. Az undok testűek, az ékesszirmúak, az osonók, a veszélyesek, a lebbenők és a zúgva szállók. Kinn az utcán valami nehéz szag ül. Azt mondják, a sörgyárból jön.

Öten vannak. Öt frankó krapek. Betüremkednek a forróságba. — Erre gyertek srácok — azt mondja valamelyik — Nézd Fukász ide a sarokba! — Francot a sarokba — azt mondja Fukász — azután ha ki akarsz jönni, rugdoshatod széjjel a krapekokat... Mi? Ide gyertek! Manyika aranyos! Ez a maga placca? — Azt mondja Fukász — akkor öt sört Manyika aranyos... hogy-hogy előre?! Minek csinálja most énvelem eztet — azt mondja Fukász — hát láttott maga már olyat, hogy én nem fizettem? Hogy a Fukász nem fizet? Manyika aranyos! Mire csinálja most énvelem eztet? Jól van, nekem mindegy, de figyelje meg Manyika aranyos, így rosszabbul jár Manyika aranyos. Rosszabbul jár úgy éljek én — azt mondja Fukász, és Manyika elmegy a sörökért. — Mire teszi magát ez itten? — Nekem mindegy? — mondja valamelyik — rájött a dili.

— Szóval srácok, — azt mondja Fukász — akkor mondom, hogy volt aztán. Mondom én annak a Vermesnek, minek pakkolunk olyan magasra Fater? Megint elpotyog belőle, aztán majd rajtunk keresik a szentségbe. De csak erősködik az öreg. Jól van, mondom, a maga dolga... — Mi az, zene nincs? — Hagyjad már — mondja valamelyik, — nem a Jenő van. Csütörtökön szabinafos a Jenő. Tudod. — Attól még játszhatna az ürge — azt mondja Fukász — nem bírom ezt az ürgét. Ronda flegma ürge. Egyszer majd meglátjátok kiosztok neki. Na szóval mon-

dom a Vermesnek... — Ezt már mondtam Fukász, — a Vermes úgy pakkol, hogy középen is tesz hosszába mindig egy pár zsákot. Értem? Aztán amikor kifelé jövünk, a kapuellenőr csak oldalról számolja. Értem? Hát mit is csinálna a csóró?! Nem lát be a zsákok közé. Csak azt számolhassa, amit lát. Nem igaz? Ha meg mégis észreveszi, nem érdekes... Értem? Nincs lebukás. Annyit számol amennyit lát. Igaz? De nem szokja meglátni. Hát akkor a Vermesnek már megvan a napi jattja. Frankó! Mi? A szentségbe. Na persze, hogy most már eztet tudom, már nekem is megvan a napi jattom. Isten tudja mióta csinálja eztet... közsi szépen Manyika. Hát még ha hideg is volna! Srácok, én nem tudom, ittatok már ebbe a csehóban hideg sört? Én még soha. Úgy éljek... Na mi van? Nem játszik az ürge? Hé fiú! Idefigyelj fiú! Nem hallasz? Művész úr!... Süket ez az ürge? Ide se bagózik. Piszok egy megjátós ürge. — Mutass neki egy huszast. — mondja valamelyik. — Majd mindjárt nem flegmáskodik. Halló művész úr! — Hagyd a francba — azt mondja Fukász. — Lóizét neki nem bémalért. Inkább teszek hozzá még egy huszast, és jöhet még egy rundó sör. Manyika aranyos! Még öt sör. Viteldíj megszámlolva kikészítve. Manyika aranyos... Nézz oda ez is megjátósza magát. Mi van máma ebben a kurva csehóban? Manyika aranyos! Öt sör... Na végre. — És jön a sör. Öten vannak.

Zsongás.

Körben üvegek, poharak, és társalkodások. Lefektettem a csajt a homokba. Érted? A hideg homokba. Érted? És akkor aztán... ocsmány részletek.

Egy pulifejű nő. sopánkodva: Sajnos, sajnos igen.

Vékony csitri a távolba mered: Jártál már a tenger füvényében?

Egy orrszarvú: Kicsit szomorkás a hangulatom máma.

Vastagtestű, zsebkendőbe: Lehet, hogy bemázolom kékre.

Egy nő, sejtelmesen: Á, nem, nem. Semmiesetre sem. Lehet, hogy estére megjön.

Szakállas: Állítható vasmaggal apikám! Az az igazi.

Borzas nő dévajul: Jaj Jocó! Ne mondj ilyet igazán! — aztán bugyborékolva: Ha még egy ilyet mondasz, komolyan megfülelek!

Egy óriás dohogva: Nekem ugyan mindegy! Én nem politizálok. — Kacajok, sikolyok, zsongás, csörömpölés, — kurva életbe.

— Lord bejön máma? Fukász! Nem tudod? — Franc tudja, hol eszi fene a csajok után — azt mondja Fukász — jaj, hogy jártunk a múltkor, képzeljétek. Ülünk a Margarétában, a kertben, délután, az a jó csaj énekel ott. Tudjátok. Az a minek is híjják? Na mi a neve a szentségbe! Egyik se tudja mi a neve? Na mindegy. Szóval ülünk. Négy sör volt akkor már, meg kettő rum. Ketten voltunk a Lorddal, egyszer csak kintről az utcáról zutty, a szentségbe, egy téglá. Értem? Direkt rá a Lord kezére. Akkorát recscent, még most is hallom. Rögtön eltört a keze. Felugrunk, és ki az utcára. A szentségbe, hát ott van öt krapek. Tiszta idegen krapekok. Kettőt rögtön kifejtettünk belőle. — Na ne hülyülj Fukász — mondja valamelyik — a Lord a törött kezivel? — Most mit ugatsz bele. — Azt mondja Fukász — ha nem tört el, hát nem tört el. Nem mindegy? Szóval kifejtettünk rögtön két ürgét, akkor jöttek a zsaruk. Hát én rögtön megpattantam onnan. A Lord már nem tudott. — A törött keze miatt? — mondja valamelyik és röhögnek. — Menj te is a francba — azt mondja Fukász — minek pofázol mindig közbe. Szóval én megpattantam, gondoltam a Lordnak úgysem segíthetek, meg úgyis olyan vakerja van, hogy a jóistennek is kidumálja magát, a szentségbe. Gondoltam mindegy. Mit csináljak. Gondoltam, átmegyek a Gombához, ott mindig szoktak lenni srácok. Csóró voltam. De leégve piszokul. A szentségbe. Szóval átmegyek a Gombához, de közbe még benéztem a Vidámba is, de ott nem voltak srácok. Hát megérkezek a Gombához. Hát ez a Lord már nem ott van? Értem? és röhög. — A törött kezivel? — mondja valamelyik és röhögnek. Te ne pofázz, mert kihúzod nálam a gyufát! — azt mondja Fukász — Figyeld meg, egyszer piszkosul kihúzod a gyufát nálam. Nem tudom mire játszod meg már te is magadat. Egyszer majd kifejtetlek tégedet is, azt akkor majd nem játszod meg magadat. Értem?

Zsongás.

— Kollár Mariann. — Mi az, hogy Kollár Mariann? — Úgy hívják aztat a frankó csajt a Margarétából. Aki énekel. Ja? Mindegy. — Azt mondja Fukász. — Szóval már ott volt a Lord és röhögött. De a keze kék és zöld, és megdagadva mint egy fél dinnye. Értem? Hát már addigra ki is dumálta magát. De most figyeljétek, milyen esze van ennek a Lordnak. Azt mondja a zsaruknak, ott ült benn a kertben az egyik csóro haverjával, és akkor ezek hatan bedobtak egy téglát. És megmutatta a zsarunak a törött kezét. — Az előbb még ötöt mondtál Fukász! — röhögnek. — Na látod milyen marha vagy te? — azt mondja Fukász — éppen ez a frankó benne, mert azok öten voltak, de kettő ki volt feküdvé, kettőt meg elkaptak a hék, az összesen négy, egy meg megpattant onnan. Értem? De a hék azt is látták, hogy én is megpattantam onnan... mi az, zene nincsen itten? Az istenit már neki. Ilyen egy piszok megjátszós ürgét! Figyeljétek meg egyszer szétmázolom azt a ronda tézta képit. — Na és mit mondott a Lord, Fukász? Ja? Szóval azt mondta, hogy ketten pattantak meg, — azt mondja Fukász. — Értem? Mert a hék, ugye láttak engemet is megpattani, ugye micsoda esze van? A hék bevitték azt a négyet, persze a Lord is bement velük. Állatian megjátszotta a durcát, mert ugye ő volt a sértett. A zsaruk meg elkezdtek faggatni azt a négyet, hogy ki volt az ötödik, meg a hatodik. Hát az ötödiket az rögtön megmondták, de a hatodikat azt tagadták. Mert ugye az én voltam. Engemet meg ugye nem ismertek. Értem? Hát azután a hék, azok ugye látták, hogy én is megpattantam, de azok sem ismernek engemet, marhára megfaggatták őket. Azt mondja a Lord, osztottak nekik a gumibottal, de piszkosul. Értem? Hát ilyen esze van ennek a Lordnak. Világi a vakerja. Az a jóistennek is kidumálja magát. Az ürgéket meg megtépette a hékkel. Mi?

Körben üvegek, poharak, társalkodások és nagy élet. Itt filléres pompa és társasélet kapható. És egymás melege, búze és iszonya kapható. És gyűlölet olcsón kapható. Itt mindennap szombat, és a holnap csak holnap következik. Itt többórás illanékony időtlenség olcsón kapható. A kiszolgáltatottak kiszolgáltatnak, a megalázottak megalázhatnak, a hallgatók meghallgattat-

nak. Csönd soha. És látni és néznivaló mindig. És szólni mindig lehet. Valakihez, vagy valakire, vagy valakivel. Téma mindig van. Ha más nem, hát a viccek. Azok aztán szakadásig Hallottad már...?

— Miért balhéztak tulajdonképpen azzal a téglával? — mondja valamelyik. — Mit tudom én, öten voltak.

Zsongás.

Virágárusnéni.

— Kösz mama nem kérünk. Mindenki a feleségével van. — Röhögnek. — Világi szöveged van Fukász! — Na mama ne durcáskodjon. — azt mondja Fukász — itt van egy ötös... na hova tettem... volt egy bádóg ötösöm... itt van mama, így jobb mintha vettünk volna. Mi? Világi. Mi? — Na végre — mondja valamelyik. Klimpírozik már az ürge. Jaj de ciki. — Hát nem olyan mint a Jenő — azt mondja Fukász. A Zorbát játsszad fiú. — Hagyd már a francba! — mondja valamelyik. — Nem mindegy neked, hogy mit játszik? — De mire teszi magát — azt mondja Fukász. — ... odanézzetek srácok, világi csaj. Micsoda csucsik! Meg a bul! Dikhesz! — Hagyjad már! — mondja valamelyik. — Ez a Juci barátnője. — Na és, ha a Juci barátnője. — azt mondja Fukász — Attól még nem biztos, hogy beteg. — Röhögnek. — Világi vagy te ezzel a szöveggel Fukász. — Pici! Gyere ide apucikhoz! — azt mondja Fukász. — Gyere ide kapsz csoki flippet meg tortát!... Világi csaj! Mi? A szentségbe! — Ez is megjátós. — Mondja valamelyik — egy szemüveges krapekkal jár. — Azzal a hosszúval? — azt mondja Fukász — na azt is kifektetem egyszer. Úgy néz rá az emberre, mint a véres rongyra. Unszi egy krapek. A dísz zsebkendőjével meg a karórával. Hogy tudja az megnézni azt a karórát... mint a filmen a titkár: „Most háromnegyed tíz. Az igazgató úr tízre várja önt uram. Tessék addig helyet foglalni talán.” — Röhögnek. — Világi szöveged van Fukász! — Piszokul becsapok az ürgének egyszer — azt mondja Fukász — elveszem a kis dísz zsebkendőjét. Isztok még valamit? Igyunk rumot. — Mi az, flörtöltél Fukász? — Mi közöd hozzá? — azt mondja Fukász. — Örülj, hogy van mit piázni és fogd be a pofád. — Én dzsint kérek Fukász. — Már te is megjátósod

magad? — azt mondja Fukász. — Neked nem jó az ami a többinek? — Hát nem mindegy Fukász? A dzsin még olcsóbb. — Mit érdekel engem, hogy olcsóbb — azt mondja Fukász — ha lóvé van, akkor nekem mindegy... Manyika aranyos... Nézzétek, hogy teszi magát ez is. A szentségbe. Négy rumot Manyika — azt mondja Fukász — meg egy dzsint. Jól van aranyvirág, ne legyen már olyan durcás. Iszik egyet maga is? Na jól van akkor egészségére, — azt mondja Fukász. — Meg számoljon hozzá öt sört is. Fussa egy kilóból? Na látja Manyika? Finom krapek ez a Fukász. Mi? Pedig nincs dísz zsebkendő, meg karóra, meg szemüveg. Mi? — Röhögnek. Öten vannak.

Zsongás.

Körben üvegek és poharak, áll a füst, mint szürke vatta. Kásás hang a hangszóróban, visszhangosan, mintha csarnokban áriázna valaki: „Lehoznám néked a csillagokat is...” Talcák úsznak a félhomályban a fejek fölött. Ital és ve-rejtekíz. Itt olcsó a megváltás. Vibráló hang a gőzfelhőből: Szedje már le a csészéket Manyi az istenit neki. Mibe adjam a kávé? — „kezed a kezemben, fejed a keblemre hajtanád...” — jól van kérem, jövök már! — Itt van tehát a koccintások ideje. Az orrfacsaró, a szemdüllesztő, a zsbongó, a hátgerincpaták. Az ujjak játszadozása kanalakkal, tizesekkel és húszasokkal, az ujjak játszadozása billentyűkön és szoknyákon, forró gömbök lebbenése, ágyba kívánczó reménykedések, nyelvek hegyén a szerelem íze, és terebélyesedik a zsongás. Ezek vagyunk, és azok, meg így és úgy, de most mindegy. Most még egyszer egészségünkre. Haza? Minek? És hová? „Obladi oblada” — Manyika még öt sört, meg öt rumot — és holnap? Krumplihéj. Mindegy. Ki figyel oda?

Zsongás.

— Nézzétek — azt mondja Fukász — itt a szemüveges krapek. Megvárta a csaj? — Naná — mondja valamelyik.

Kinn az utcán lebbenések és surranások. És a portás mogorva. Valami nehéz szag ül. A sör-gyárból jön úgy mondják.

— Jó estét Lajos bácsi, hogy vagyunk.

— Szarul — mondja Lajos bácsi — soká még a záróra.

— Sokan vannak odabenn Lajos bácsi?
 — A topisok mind itt vannak — mondja Lajos bácsi — nagy daj-daj, üzlet meg semmi.
 — Csodálkozok Lajos bácsi? Sokadika van. Csak holnap fizetnek.
 — Az. A rossebb egye meg — mondja Lajos bácsi — holnap fizetés, én meg pont szabina-pos vagyok. Ez az én formám. Lássa? A jattot meg felszedi a másik portás. — Azt mondja Lajos bácsi. — A rossebbjét neki. Na mindegy. Mit csináljak? Kimegyek a sógorékhoz Vecsésre. — Azt mondja Lajos bácsi. — A kerítést bütykölöm már harmadik hete.
 — Maga ahhoz is ért Lajos bácsi?
 — Ért a rossebb — mondja Lajos bácsi — csak muszáj csinálni.
 — Na én bemegyek egy pofa sörre Lajos bácsi.
 — Menjen csak — mondja Lajos bácsi — jó étvágyat.
 — Maga sose iszik Lajos bácsi?

— Nem, ha nincs mit — mondja Lajos bácsi.
 Az utcán nehéz szag ül, a sörgyárból jön, úgy mondják. A villamossín viaszosan fénylik, ahol ráesik a lámpasugár. Az égen sok a csillag, de ki néz felfelé?

Benn zsongás.

— Manyika most öt kávé és öt kis rum. — Hat mondja Fukász — Manyika aranyos maga is? Jól van Manyika aranyos. — Azt mondja Fukász. — Egészségedre! Fukász mindig frankó krapek! Igaz? — Világi vagy te Fukász. — Mondja valamelyik. — Adjatok mégis egy huszast a művészkének — azt mondja Fukász — a Zorbát akarom hallani.

A foróság egyre sebesebben kavarog a gyorsuló ritmusra. — Odanézz Fukász! Viszi a szemüveges a frankó csajt! — Szemük összevillan. Oltári hecc lesz. Felkelnek és elindulnak a szemüvegesék után. Öten vannak. Öt frankó krapek.

Gyerünk.

sport

Sakkhíradó

Elkezdődtek a csapatbajnoki küzdelmek. Első csapatunk a Budapest II. osztályú bajnokságban szerepel. Az első fordulóra február 7-én került sor. Ellenfelünk az MTK-VM Öregfiúk csapata volt. Játékosaink minden dicséretet megérdemelnek; kitűnően rajtolva, 9 : 3 arányban győztek. Győzelmet értek el: Erős, Nemes, Kovács, Battyányi, Lévai, Hajdú, Hosszú; döntetlenül végeztek: Rév, Auffenberg, Wiedner, Kreis; Dénes vesztett. A második fordulóban, február 21-én, a Bányagépgyár csapata ellen 6,5 : 5,5 arányban nyertünk. Győztek: Kovács, Voján, Auffenberg, Lévai, Hajdú; döntetlenül értek el: Erős, Battyányi, Hosszú; vereséget szenvedtek: Nemes, Rév, Dénes, Kreis. A harmadik forduló március 7-én zajlott le. Ellenfelünk a MÁV Igazgatóság csapata volt. 7 : 5-re nyertünk. Győztek: Erős, Nemes, Rév, Lévai; döntetlenül végeztek: Kovács, Battyányi, Dénes, Auffenberg, Hosszú, Kreis; Veszettek: Voján, Hajdú.

Három forduló után 22,5 ponttal csapatunk a tabella második helyén áll; a listavezető az Ikarus 23 pont-

tal. A versenyben 12 csapat vett részt. Noha a mérkőzések zöme még hátra van, annyi azonban elmondható, hogy a rajt jól sikerült. Csak így tovább!

Második csapatunk rajtjáról ugyanez már nem mondható el. A VII. kerületi felső osztályú bajnokságban január 31-én játszották az első fordulót és 7,5 : 4,5 arányban kaptak a BKV Előre csapatától.

A második fordulóban, mivel 11 csapat vesz részt e versenyben, szabadnapos volt második csapatunk. A harmadik fordulóban, február 28-án, a Hídépítők II. csapata elleni 6 : 6-os döntetlen eredménnyel javítottak a mérlegen.

*

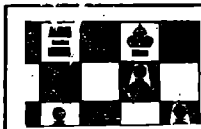
Az 1981. évi házi bajnokság végeredménye:

1.	Nemes György	8,5 pont,
2—3.	Rév Miklós	7,5 pont,
	Erős Pál	7,5 pont,
4.	Auffenberg Emil	7 pont,
5—6.	Kovács Ferenc	6,5 pont,
	Battyányi Béla	6,5 pont,
7—8.	Dénes József	6 pont,
	Lévai József	6 pont,
9.	Voján István	5 pont,
10—11.	Hosszú Vilmos	2 pont,
	Sajtos György	2 pont,
12.	Horváth József	1,5 pont.

Ez év április 3—17. között kerül sor az angliai Hastingsben a Vakok V. Egyéni Sakk-világ bajnokságára. Rekord nevezés érkezett a rendezőkhöz, 25 ország küldi el képviselőit a 11 fordulós, úgynevezett svájci rendszerben lebonyolításra kerülő vetélkedőre.

Színeinket Erős Pál képviseli, és nem Nemes György bajnokunk. Ugyanis az érvényben levő szabályzatnak megfelelően a házi bajnokság első három helyezettje kétfordulós körmérkőzést játszott a kiküldetésért. Ezt Erős Pál nagy fölényrel nyerte meg.

E helyről azt kívánjuk Pali barátunknak, és ezt el is várjuk tőle, játszon a világ bajnokságon ugyanolyan elszántsággal, lendülettel, akárással, önbizalommal, mint a csapatversenyeken, a rokkantak sífoki egyéni versenyén, az IBM-versenyen és a házi bajnokságokon; végre tegye félre a korábbi világ bajnokságokon fellépő kishitúságát, és akkor a remélhető jó helyezés nem maradhat el. Azt hiszem sokak nevében elmondhatom, hogy nagy érdeklődéssel várjuk majd a fordulóról fordulóra hozzánk eljutó híreket. Hogy ezek a hírek számunkra kedvezőek legyenek, ehhez kívánunk sok sikert!

Lyukas óra

A portán mondtam, hogy dr. Katona Ferenc tanár urat keresem. Az üvegezett fülkében üldögélő hölgy felnézett, majd félrehúzta a kis ablakot, s kiszólt az arra kószáló egyik gyerekeknek.

— Katona tanár úrhoz jöttek, légy szíves, segíts megkeresni! Vagy a tanáriban van, vagy a nyelvi laboratóriumban...

A szőke kislány készséges volt.

— Tessék velem jönni! Előbb megnézzük a tanáriban...

Baktattunk fel a széles lépcsőn. Mellettünk két kék köpenyes langaléa viharzott el, hátunk mögött hevíült arccal kis csoport csörtetett, szemlátomást testnevelés órát tudtak maguk mögött. A folyóson nagy volt a nyüzsgés, ameddig a szem el látott, kisebb-nagyobb fiatalember, hölgyek, ki könyvvel a kezében, ki meg csak a falat támasztva diszkurált. Éppen nagyszünet volt.

Egyedül a jégen

Katona tanár urat sem itt, sem ott nem találtuk. Kísérőm tétován tárta szét a kezét, én meg megköszöntem a segítséget, mondván, most már egyedül is boldogulok. De hiába vártam a tanári, majd egy emelettel feljebb a nyelvi labor előtt, a tanárnak nem volt se híre, se hamva. Aztán az emeletet járva véletlenül kipillantottam az udvarra. Ott volt a jégen.

Egyedül állt a minipálya közepén, félig nyitott anorákban, hajadonfőtt, cipőre szerelt korcsolyával. Kezeit a zsebébe süllyesztette, aztán elindult, s apró kis köröket írt le.

Ismerem a járást, hát mentem le hozzá. Ahogy a ropogó havon meghallotta a lépéseimet, felém fordult.

— Jó reggelt, tanár úr! — köszöntöttem.

— Ki vagy? — kérdezte barátságosan. Mondtam a nevem, mire elmosolyodott.

— Ó igen, a gyerek átadta az üzenetet...

És nyújtotta a kezét. Aztán rövid úton tisztáztuk, ki hány éves. Katona tanár úr négyvel több, tehát ő mondta:

— Azt hiszem, jobb, ha tegezzük egymást. Szervusz.

Csinált még néhány bógnit, s elégedetten jelentette ki:

— Csoda jó ma a jég. Ez az órák szabad, így aztán leugrottam egy kicsit mozogni. A korit nemrég éleztettem, tehát nincs akadálya a száguldozásnak.

S mivel kicsit ellépkedett mellőlem, meg el is fordult, megkérdezte:

— Itt vagy? ...

— Igen — mondtam, mire ismét felém siklott.

— Látlak — ért megint a közelembé, s akkor egy kicsit meghökkenem. Ugyanis tudtam, hogy: nem lát engem.

Katona tanár úr harminchét évvel ezelőtt elveszítette a szeme világát. Tizenkét esztendő volt, amikor a háború alatt, nem messze tőle felrobbant egy gránát. Utána hét évig járt a kórházakat. Többször operálták, de nem sikerült megmenteni a látását. Az akkor nem csupán testileg, de lelkiileg is súlyosan sérült fiú mégis elvégezte előbb a középiskolát, majd az egyetemet. Ledoktorált, megtanult korcsolyázni, sízni, úszni, s a nyári tervei között most az szerepel, hogy vesz egy szörföt, felcsap széllovasnak. Ennyit tudtam róla ismeretlenül, s ezért akartam látni, beszélni vele, megismerni.

— Bizonyára meglepett, amit hallottál rólam. Talán kissé furcsa embernek tartasz, valamiféle egyedüli darabnak, aki nem a saját keretein belül él, dolgozik. Hát igen, valójában nem fogadtam el a sors szabta korlátokat, igenis többet akartam kapni az élettől annál, amit a látásától megfosztott embernek felkínál. S e többek egyike a sport, a mozgás, a

száguldozás, ami mind csodálatos dolog, s amit én, ha nem is könnyen, de — visszavettem...

A tornaterem felől magas, hosszú hajú srác szaporázta lépteit, kissé a korcsolyája hegyére nehezedve. Felkaptatott a kis lejtőn, belépett a jégre, s egy lendülettel odacsúszott a férfi mellé.

— Jön, tanár úr? — kérdezte.

Ő felém fordult.

— Ha itt körözök, azért tudunk beszélgetni?

Mondtam, hogy persze, hogy tudunk, mire a tanár belekarolt a fiúba, s elindultak. Lendületes iramban rótták a köröket, jómagam a jég közepén forogtam utánuk.

Sízés CB-rádióval

— Korcsolyázni is, meg sízni is vakon tanultam meg — mesélte. — A fiamat rendszeresen vittem a műjégre, s amíg ő bent viháncolt, én kint ácsorogtam, unatkoztam. Egyszer már nagyon fájtam, a lábam is elgémberedett, hát megfogtam a srácot oktatójának, Marcinak a karját, megkérdeztem tőle: „Vállalna-e még egy tanítványt?” „Hát persze!” mondta ő, mire én: „Dupla órabért fizetek, ha megtanít korcsolyázni.” Először meghökken, de aztán kijelentette: „Ne vicceljen, tanár úr, megtanítom én magát szimpláért is.” „Gabi-Mami” szerkesztősége által az „Én munkám” címmel meghirdetett országos pályázatán megosztott I. díjat nyertek s 2000—2000 Ft jutalmat kaptak. Valamennyien büszkék vagyunk rájuk, akárcsak rajzsakköröseinkre.

És megtanított! Egyébként véleményed szerint hogy megy ez nekem?

— Jól — jelentettem ki, s igaz is volt.

— Sízni CB-rádió segítségével szoktam. Berakom a készüléket a dzsekim alá, az antennát a nyakamnál kihúzó. Úgy irányítanak, hogy jobbra vagy balra forduljak. Egyébként nagy kedvtelésem a CB-rádiózás, én vagyok a 815-ös, s nem csupán Budapesten, de a Balaton mellett is van klubunk. Én vagyok a

vezetője, engem választottak „szol-galegénynek”. Van segélykérő-csa-tornánk, ha baj van, azonnal tesz-szük, amit kell. Sűrűn leugrunk a nagy tó partjára, meg Velencére is, télen természetesen az az első, hogy felkapjuk a korcsolyát, s irány a jég. A Balaton az idén nem volt a leg-simább, a Velencei-tó annál inkább. Volt úgy, hogy a saját gyorsaságom nem elégített ki, így aztán egy autó után kötöttem magam, úgy húzott az, le s fel. Mit mondjak, pompás mulatság volt robogni. Persze, elő-fordul, hogy az ember nagyot esik, mi több: össze is töri magát egy ki-csit. Na és? A kék foltok később el-tűnnek, idővel nem is fáj a helyük, s mindezzel együtt — megéri.

A fiú később elnézést kért, elment a jégpálya túlsó oldalára két társá-val hokizni, jött viszont egy barna sapkás lány, aki azonnal karon fog-ta a tanárt, aztán máris siklottak tovább.

Élni az életet

— Tizenhat éve tanítok a László Gimnáziumban. Német nyelvet. Amit kapok a srácaimtól, segítséget, fi-gyelmet, szeretetet, azt igyekszem mind visszaadni nekik. Az élet so-kunkat állítja nagy próbatétel elé, igyekezni kell kibírni, s nem roskañ-ni meg tőle. Atyai jóbarátom, Ke-resztury Dezső mondja gyakran, hogy az élettől minden el kell ven-ni, amit ad. Nos, én igyekszem eh-hez tartani magam. Ki is próbálok mindent. A legfőbb baj az, hogy min-ket izolálni akarnak, holott éppen ellenkezőleg, asszimilálni kellene. Lehet, hogy akkor talán többször be-vernénk a fejüket, de hidd el, sokkal rosszabb, amikor belül vérzik az em-ber...

Eltelt több mint fél óra, amikor megálltak.

— Sajnos, vége a kellemes csúsz-

kálásnak, nemsokára kicsöngetnek, így hát mennem kell — mondta.

A padnál feltette korcsolyáira az élvédőket, majd együtt ballagtunk vissza az épületbe. A tanáriban bú-csúztam el dr. Katona Ferenctől, aki az egyik negyedikebe készült német órát adni. Délután hazament, készült kandidátusi értekezésre, melyet a mai német irodalomból ír. A hét vé-gén talán ismét korcsolyát vagy sí-talpat köt a lábára, hódol annak, amit sok hozzá hasonló talán sohasem próbált.

Ha nyáron szörfözni tanul, biztos, hogy jó néhányszor beleesik majd a vízbe, de nem adja fel. Előbb-utóbb megáll majd a deszkán. Mert ő ilyen ember.

Jó szület hát, tanár úr!

(Megjelent a Népsport 1982. feb-ruár 6-i számában.)

Úttörő élet

Felvételi vizsga előtt

A KOZMOSZ Ipari Szövetkezet a Vakok Általános Iskolájában 1982. január 28-án tartotta meg a zongorahangolók felvételi vizsgáját.

Kedves olvasóim! Engedjétek meg, hogy néhány szóval megemlékezzem a nemrég elhunyt Zichó József tanár úrról, aki zongorázni és hangolni tanított engem számos társammal együtt. Az 1960-as évek végén intézetünkben megszakadt a vak zongorahangolók előképzése. Az 1970-es évek derekán Zichó József tanár úr újból lehetővé tette és lelkesen foly-tatta a gyerekek említett szakmára történő előkészítését. Lelkiismeretes munkája eredményeképpen évenként legalább egy vagy két tanuló helyez-kedhetett el ezen a területen.

A bevezetett rend szerint én is hatodik osztályos korom óta készü-lök erre a pályára. Nemcsak jó hal-lással, de megfelelő modorral is kell rendelkezni. Úgyesen kell közleked-ni és minden esetben talpraesettnek

kell lenni, hisz a hangolók nem csak a fővárost, a vidéket is bejárják.

Egy osztálytársammal együtt izga-lommal készültünk a felvételi vizs-gára. Itt említem meg, hogy új ok-tatónk Tánkos Lajos hangolómeister lett, akit szakmai hozzáértéséért mindnyájan nagyon szeretünk és tisztelünk.

Valamikor, nem is olyan régen, ő is itt tanult a mi iskolánkban, talán ez is hozzájárul ahhoz, hogy emberi-leg is jól megértjük egymást.

Sokat beszélgettünk arról, hogy a látásfogyatékoság mennyire leszű-kíti a pályaválasztás lehetőségeit. Ezt osztálytársaim esetében is ta-pasztalom. Lassan készülünk a bal-lagásra, és többen még nem tudják, hogy hol és mit fognak dolgozni, mert amit szeretnének, abban aka-dályozza őket gyenge látásuk. Ezért szeretném, ha bebizonyíthatnám az életben, hogy alkalmas vagyok er-re a szakmára. Rendes és becsületes munkával háláljuk meg oktatóink szeretetteljes fáradozását.

Pokorni Tamás
VIII. osztályos tanuló

Halló, itt Debrecen!

A tanítás-tanulás a diákélet min-dennapos eleme. Nevelőotthonunk-ban azonban minden fiatal megtalál-ja azokat a tevékenységi formákat, amelyek az ismeretek bővítésén túl az aktív pihenést, az értelmes kikap-csolódást nyújtják számára.

Tartalmas, élményekben gazdag kulturális élet pezseg intézetünkben.

Estéenként a sakk szerelmesei vív-nak heves csatákat s lelkesen készül-nek a városi, illetve a nevelőottho-nok közötti hagyományos bajnokság-ra.

Állandóan foglalt a tornaterem, s az udvaron pedig a téli sportok ked-velői hódolnak kedves szórakozásuk-nak.

Úgyes kezű lányaink Hadas Gyuláné tanárnő vezetésével a tájjellegű himzésminták technikájának elsajá-tításán fáradoznak nem is csekély eredménnyel. Legutóbb a szakkör tagjai — Tóth Katalin 8. oszt. és Deák Mária 7. oszt. tanulók — a

Horváth Imréné tanárnő irányítása alatt igen sok értékes díjat, elismerést szereztek intézetünknek.

A rokkantak nemzetközi éve alkalmából a MAGYE kulturális bizottsága az UNESCO-val közösen meghirdetett rajzpályázatán Kis Eszter (2. oszt.), Mázló Gyöngyi (6/a oszt.) I.; Oskó Ildikó (3. oszt.) pedig II. díjban részesült.

A szakkör több éves alkotó tevékenységét a bíráló bizottság elismerő oklevéllel jutalmazta.

Jut idő olvasásra, hangversenyekre. Az elmúlt hónapban az Állami Építőipari Vállalat Népzenei Együttese adott koncertet. Nem panaszkodhatnak a film kedvelői sem. A Minimozi rendszeresen házhoz jön. Műsorában játék-, ismeretterjesztő-, ifjúsági és kalandfilmek egyaránt szerepelnek. Aki érdeklődik, az bekapcsolódhat a városban szervezett kulturális programokba is, de erről majd legközelebb!

Tapasztalatcsere

„Nem szégyen megismerni mások módszereit, eredményeit s a jó pél-

dát követni!” — vallják tantestületünk tagjai és minden alkalmat megragadnak szakmai tapasztalatcserek szervezésére.

Az intézet vezetősége már az elmúlt tanévben kapcsolatba lépett a Temesvári Gyengénlátók Intézetével, ennek eredményeként a román testvérintézet testülete dr. Pavel Petrovics megyei főtanfelügyelő-helyettes vezetésével hazánkba látogatott.

Itt tartózkodásuk alatt 3 napot töltöttek Debrecenben, ahol tanulmányozták az oktató-nevelő munka módszerét, személyi, tárgyi feltételeit, szervezési teendőit, gazdálkodási rendjét.

Tájékoztattak az iskolából kikerült látássérültek élet- és munkakörülményeiről; a hazai szociálpolitikai intézkedésekről, a rehabilitációs tevékenységről, az integráció megvalósulásának útjáról.

A látogatás viszonzására a tavaszi szünet után kerül sor.

„Sorstársak” Debrecenben

A Pécsi Stúdió Rehabilitációs Fórumának szerkesztői, január 30-án

felkeresték a Gyengénlátók Általános Iskoláját és Nevelőotthonát. Az érdeklődés középpontjában a végzős növendékek pályaválasztásának problémái és társadalmi beilleszkedésének nehézségei álltak.

Az intézmény igazgatója többek között szólt a szakma választási lehetőségeik leszüküléséről; az adott szakmában történő beiskolázáskor tanúsított túlságosan merev, sok esetben elzárkózó szemléletmódról.

A beszélgetés résztvevői gyakorlati példákra hivatkozva tényekkel támasztották alá azt a feltevést, mely szerint a gyengénlátó fiatalok pályaválasztása terén rögzített ajánlásokon az illetékes munka- és egészségügyi szerveknek feltétlenül változtatniuk kell. A jelenlegi Útmutató felülvizsgálását követően újabb lehetőségeket kell teremteni a látássérültek számára. A stáb tagjai bepillanthattak az intézetben folyó oktató-nevelő munka műhelytitkaiba is.

Éderné Iván Mária

KÖZLEMÉNYEK

Közöljük vásárolni kívánó tagtársainkkal, hogy az árueladás — személysere miatt — bizonytalan ideig a Budapesti és Pest megyei Szervezet irodájában szünetel. Pénzküldeményeket tehát addig ne adjanak fel, míg nem hirdetjük meg újra, hogy az eladás megkezdődött.

*

A Budapesti és Pest megyei Szervezet irodájában jelentkezett László Gábor műszerész (címe: Szigetszentmiklós, Gát utca 25., Telefon: 141-292), aki sorstársaink részére szívesen vállal rádió-, magnetofon-, televíziójavítást, házhoz is megy.

Felhívás!

Felhívjuk tisztelt tagtársaink figyelmét, hogy szövetségünk megfelelő számú jelentkező esetén nyelvklubot nyit!

Akik e kezdeményezés iránt érdeklődést tanúsítanak, keressék telefonon: Paukovits Ferencet a 213-100 hívószámon fél 8 és 4 óra között.

Elsősorban nyelvet beszélő tagtársaink jelentkezését kérjük!

*

Hatvanéves elvált asszony vagyok. Leveleznék 60—62 éves magányos, intelligens férfival. Válaszokat „Várom leveled” jelígre kérek a szerkesztőségbe.

*

27 éves, 154 cm magas nő vagyok. Vidéken élek szüleimmel és kis fiammal. Szeretnék levelezni 20 és 45 év közötti nőkkel és férfiakkal. **Címem:** Czako Istvánné, Váralja, Árpád út 48. 7354.

*

A DITON elnevezésű Jev. 81. készülék kapható a VII., Madách Imre u. 9. szám alatti VILLÉRT boltban. A vakok közlekedését segítő készüléket Hollósyné tagtársnő tervezte.

*

Eladó egy darab Klein írószekrény, valamint 1 db 22 soros osztrák gyártmányú Braille-íróábla.

Érdeklődni lehet a 642-303-as telefonon délelőtt.

*

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. VAS TIBOR ELNÖK

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

82 2633 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató

H ISSN 0209—6765

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Vándor Tamás: Kulturális rovat

Váradi Péterné: Női rovat

Dr. Vas Tibor: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

Oldal

	AZ EURÓPAI REGIONÁLIS BIZOTTSÁG X. KÖZGYÜLÉSE	
	PÁRIZSBAN (Fordította: Nyúl Győző)	1
<i>Szemerédi István:</i>	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	2
<i>Aszódi László Antal:</i>	ÚGY SZERETNÉK ÉLNI, MINT A TÖBBIK	3
	MEGHÍVÓ	4
<i>Dr. Falvai Ferenc:</i>	A FIZETÉSES SZABADSÁG ÚJ SZABÁLYAI	5
<i>Kiss János:</i>	SZEMÜNK ÉS BETEGSÉGEI	6
	„AKI ERŐS, EZT NEM ÉRTHETI”	7
	MIKOR „KIJELÖLT” A GLALOGOSÁTKELŐHELY?	12
<i>Hubay Bertalan:</i>	KÉT TALÁLKOZÁS	12
<i>Bacsik László:</i>	MAGNÓSOKNAK MAGNÓRÓL	13
<i>Kiss János:</i>	MŰVÉSZET VAGY AMATŐRIZMUS	14
<i>Kiss Mihály:</i>	AZ 1981-ES IRODALMI PÁLYAMŰVEK KIÉRTEKELÉSE	14
<i>Kiss Mihály:</i>	BESZÉLGETÉS BÁRCZY JÁNOS ÍRÓVAL	16
	SZÉP ZOLTÁN KÖLTEMÉNYEI	19
<i>Tóth Endre:</i>	ÖTEN VANNAK	20
<i>Dénes József:</i>	SAKK-HÍRADÓ	23
	LYUKAS ÓRA	24
	ÚTTÖRŐ ÉLET	25
	KÖZLEMÉNYEK	26

OTTHONÁBA HOZZA A VILÁG ESEMENYÉIT

RM 4630 EURÓPA STAR

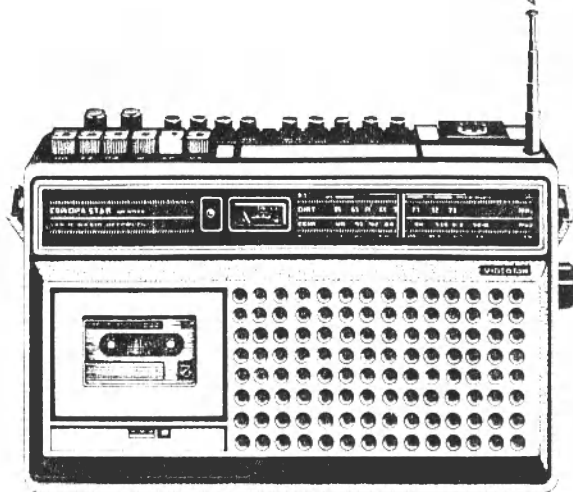
Modul rendszerű táscarádió magnóval egybeépítve. Kiváló átviteli tulajdonságokkal, valóság-hű hangvisszaadással rendelkezik. Telepről és hálózatról egyaránt üzemel.

MŰSZAKI ADATOK:

méret: 355 X 218 X 87 mm
hullámsávok: R₁, R₂, K, URH
tranzistor: 15 db
dióda: 13 db
integrált áramkör: 2 db
hangteljesítmény: 5 W
hangátvitel: 50–15 000 Hz |

ár: 5200,— Ft

RM 4630 EURÓPA STAR

VIDEOTON

ELEKTRONIKAI VÁLLALAT

